

Tryck- och yttrandefrihet

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 35 motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna 2006 och 2007 om tryck- och yttrandefrihetsrättsliga frågor. Motionerna handlar om meddelarfrihet, hets mot transpersoner, pornografi, Granskningsnämnden för radio och TV, tv-reklam för alkohol, vissa radio- och tv-frågor, mediekoncentration, stöd till kulturtidningar och värdet av yttrandefrihet.

Utskottet tillstyrker en motion om utvärdering av Granskningsnämnden för radio och TV, och avstyrker övriga motioner. Betänkandet innehåller 7 reservationer (s, v, mp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Bakgrund	6
Grundläggande bestämmelser	6
Tryck- och yttrandefrihetsberedningen	7
Utskottets överväganden	9
Meddelarfrihet	9
Motionerna	9
Gällande ordning	10
Bakgrund	13
Tidigare ställningstaganden	14
Utskottets ställningstagande	15
Hets mot folkgrupp	15
Motionerna	16
Bakgrund	17
Tidigare riksdagsbehandling	20
Utskottets ställningstagande	21
Pornografi	21
Motionerna	22
Gällande bestämmelser	22
Bakgrund	24
Tidigare ställningstaganden av konstitutionsutskottet	28
Utskottets ställningstagande	30
Granskningsnämnden för radio och TV	30
Motionerna	30
Gällande ordning	30
Tidigare ställningstagande	31
Utskottets ställningstagande	31
Tv-reklam för alkohol	32
Motionerna	32
Gällande ordning	32
Tidigare ställningstaganden	34
Utskottets ställningstagande	35
Vissa radio- och tv-frågor	35
Motionerna	35
Bakgrund	36
Tidigare ställningstaganden	37
Utskottets ställningstagande	38
Stöd till kulturtidningar	38
Motionen	38
Gällande bestämmelser m.m.	38
Bakgrund	39
Tidigare ställningstaganden	41
Utskottets ställningstagande	41

Mediekoncentration	41
Motionen	42
Bakgrund	42
Tidigare ställningstaganden	44
Utskottets ställningstagande	44
Värnet av yttrandefrihet	45
Motionerna	45
Utskottets ställningstagande	45
Reservationer	46
1. Meddelarskydd för offentligt anställda, punkt 1 (v)	46
2. Meddelarskydd för anställda utanför den offentliga sektorn, punkt 2 (s, v, mp)	46
3. Ökad insyn i offentligfinansierad verksamhet, punkt 4 (mp)	47
4. Hets mot folkgrupp, punkt 5 (v, mp)	48
5. Djur i pornografiska sammanhang, punkt 7 (mp)	48
6. Mediekoncentration, punkt 10 (s, v, mp)	49
7. Stöd till kulturtidningar, punkt 14 (v)	49
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	51
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006	51
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	53

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Meddelarskydd för offentligt anställda

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:K228 yrkande 1 och 2007/08:K347 yrkande 1.

Reservation 1 (v)

2. Meddelarskydd för anställda utanför den offentliga sektorn

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:K228 yrkandena 2 och 3, 2006/07:K347, 2006/07:K368 yrkande 14 i denna del, 2007/08:K334, 2007/08:K347 yrkandena 2 och 3 samt 2007/08:Fi216 yrkande 2.

Reservation 2 (s, v, mp)

3. Meddelarfrihet vid förundersökningar

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:K330 och 2007/08:K211.

4. Ökad insyn i offentligfinansierad verksamhet

Riksdagen avslår motion 2006/07:K368 yrkandena 13 och 14 i denna del.

Reservation 3 (mp)

5. Hets mot folkgrupp

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:K222, 2006/07:K312 yrkande 6, 2006/07:K355 yrkande 3, 2006/07:U294 yrkande 12, 2007/08:K392 yrkande 3, 2007/08:U304 yrkande 15 och 2007/08:So295 yrkande 12.

Reservation 4 (v, mp)

6. Pornografi

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:K233, 2006/07:K370, 2006/07:So381 yrkande 4 och 2007/08:K258.

7. Djur i pornografiska sammanhang

Riksdagen avslår motion 2006/07:MJ202 yrkande 2.

Reservation 5 (mp)

8. Granskningsnämnden för radio och TV

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om en utvärdering av Granskningsnämndens verksamhet. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Kr243 yrkande 1.

9. Tv-reklam för alkohol

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:So461 yrkande 6 och 2007/08:So316 yrkande 6.

10. Mediekoncentration

Riksdagen avslår motion 2007/08:K267.

Reservation 6 (s, v, mp)

11. Kostnad för tv-abonnemang

Riksdagen avslår motion 2007/08:K277.

12. Sändningseffekt för radio

Riksdagen avslår motion 2006/07:K229.

13. Tv-sändningar från grannländernas public service-kanaler

Riksdagen avslår motion 2006/07:K269.

14. Stöd till kulturtidningar

Riksdagen avslår motion 2006/07:A270 yrkande 42.

Reservation 7 (v)

15. Värnet av yttrandefrihet

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:K239 och 2007/08:K281.

Stockholm den 6 mars 2008

På konstitutionsutskottets vägnar

Berit Andnor

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Berit Andnor (s), Per Bill (m), Morgan Johansson (s), Eva Bengtson Skogsberg (m), Yilmaz Kerimo (s), Mauricio Rojas (fp), Helene Petersson i Stockaryd (s), Björn Leivik (m), Billy Gustafsson (s), Ingvar Svensson (kd), Anna Tenje (m), Marianne Berg (v), Phia Andersson (s), Annie Johansson (c), Mikael Johansson (mp), Margareta Cederfelt (m) och Birgitta Sellén (c).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas 35 motionsyrkanden från de allmänna motions-
tiderna 2006 och 2007.

Bakgrund

Grundläggande bestämmelser

Yttrandefriheten är, liksom informationsfriheten, en av de grundläggande fri- och rättigheterna som medborgarna är tillförsäkrade gentemot det allmänna enligt 2 kap. regeringsformen. Varje svensk medborgare är enligt 2 kap. 1 § regeringsformen gentemot det allmänna tillförsäkrad bl.a. yttrandefrihet, dvs. frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor. Bestämmelser om yttrandefriheten finns i tryckfrihetsförordningen och, såvitt gäller ljudradio, television och vissa liknande överföringar samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar, i yttrandefrihetsgrundlagen.

Yttrandefriheten som den uttrycks i regeringsformen kan begränsas i lag. Enligt 2 kap. 12 § regeringsformen får bl.a. yttrandefriheten begränsas genom lag i den utsträckning som 13–16 §§ medger. Sådan begränsning får dock göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle. Den får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som föranlett den. Begränsningen får inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Vidare får en begränsning aldrig göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning.

Enligt 2 kap. 13 § regeringsformen får yttrandefriheten och informationsfriheten begränsas med hänsyn till rikets säkerhet, folkförsörjningen, allmän ordning och säkerhet, enskilds anseende, privatlivets helgd eller förebyggandet och beivrandet av brott. Vidare får friheten att yttra sig i näringsverksamhet begränsas. I övrigt får begränsningar av yttrandefriheten och informationsfriheten ske endast om särskilt viktiga skäl föranleder det. Vid bedömandet av vilka begränsningar som får ske ska särskilt beaktas vikten av vidaste möjliga yttrandefrihet i politiska, religiösa, fackliga, vetenskapliga och kulturella angelägenheter. Som begränsning av yttrandefriheten och informationsfriheten anses inte meddelande av föreskrifter som utan avseende på yttrandes innehåll närmare reglerar visst sätt att sprida eller mottaga yttranden.

I lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden finns närmare bestämmelser om bl.a. ägare och utgivare av periodiska skrifter och om utgivare av radioprogram m.m. Vidare finns bestämmelser om tvångsmedel och om rättegången i tryck- och yttrandefrihetsmål.

I radio- och TV-lagen (1996:844) finns föreskrifter om sändningar av ljudradio- och tv-program som är riktade till allmänheten och avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel.

Enligt 2 kap. 23 § regeringsformen får lag eller annan föreskrift ej meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av Europakonventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. I konventionens artikel 10 stadgas följande:

1. Var och en har rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar åsiktsfrihet samt frihet att ta emot och sprida uppgifter och tankar utan offentlig myndighets inblandning och oberoende av territoriella gränser. Denna artikel hindrar inte en stat att kräva tillstånd för radio-, televisions- eller biografafföretag.

2. Eftersom utövandet av de nämnda friheterna medför ansvar och skyldigheter, får det underkastas sådana formföreskrifter, villkor, inskränkningar eller straffpåföljder som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till statens säkerhet, till den territoriella integriteten eller den allmänna säkerheten, till förebyggande av ordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller för annans goda namn och rykte eller rättigheter, för att förhindra att förtroliga underrättelser sprids eller för att upprätthålla domstolars auktoritet och opartiskhet.

Tryck- och yttrandefrihetsberedningen

Regeringen tillkallade 2003 en beredning med uppgift att följa utvecklingen på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området samt att utreda och lämna förslag till lösningar av olika problem på detta område (Ju 2003:04, dir. 2003:58). Beredningen antog namnet Tryck- och yttrandefrihetsberedningen. En särskilt viktig uppgift för beredningen var att lämna förslag till hur de problem som är relaterade till den tekniska och mediala utvecklingen skulle lösas. I beredningens uppdrag ingick att identifiera och lämna förslag till lösningar av även andra problem inom området. Fråga var t.ex. om att ge förslag till hur konflikter mellan grundlagarna och EG-rätten eller andra bestämmelser som grundar sig på internationellt samarbete kan lösas, men också att överväga frågor som rör meddelarfriheten. Beredningen hade vidare i uppgift att bl.a. överväga om möjligheterna att ge internationell rättslig hjälp och liknande internationellt rättsligt bistånd inom det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området ska utökas.

Beredningen avlämnade i november 2004 delbetänkandet Vissa tryck- och yttrandefrihetsrättsliga frågor – Internationellt rättsligt bistånd, brottskatalogen, målhandläggningsfrågor m.m. (SOU 2004:114). I november 2006 överlämnade beredningen delbetänkandet Ett nytt grundlagsskydd för tryck- och yttrandefriheten? Tryck- och yttrandefrihetsberedningen inbjuder

till debatt (SOU 2006:96). I detta debattbetänkande behandlar beredningen frågan om ett nytt grundlagsskydd för tryck- och yttrandefriheten och frågan om ny teknik för framställning av skrifter och tekniska upptagningar omfattas av grundlagarna.

Enligt uppgift från Regeringskansliet har debattbetänkandet remissbehandlats, och arbete pågår för närvarande med att utforma tilläggsdirektiv. En ny ordförande måste utses, och beredningen ska ombildas till en parlamentarisk kommitté i enlighet med tidigare beslutade tilläggsdirektiv (dir. 2007:76).

Utskottets överväganden

Meddelarfrihet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om obligatorisk information om meddelarfrihet till alla offentligt anställda. Vidare avstyrks motioner om stärkt meddelarfrihet för privatanställda och om en över syn av meddelarskyddet vid förundersökningar.

Jämför reservationerna 1 (v) och 2 (s, v, mp).

Motionerna

Information om meddelarskydd till offentligt anställda

I motion 2006/07:K228 yrkande 1 begär Josefin Brink m.fl. (v) ett tillkännagivande till regeringen om att det bör vara obligatoriskt med information om meddelarfriheten och efterforskningsförbudet till alla offentligt anställda. Enligt motionärerna är sådan information nödvändig för att komma till rätta med okunskap på området, främja ett fritt meningsbyte och tillförsäkra alla deras grundlagsskyddade rättigheter. Yrkandet upprepas i motion 2007/08:K347 (yrkande 1).

Meddelarskyddet för anställda utanför den offentliga sektorn

Flera motioner avser meddelarskyddet för privatanställda, i synnerhet anställda i offentligt finansierad verksamhet som övergått i privat regi.

Josefin Brink m.fl. (v) begär i motion 2006/07:K228 tillkännagivanden till regeringen om att stärka meddelarfriheten för anställda i offentligt finansierad verksamhet i privat regi (yrkande 2) och om att snarast låta utreda möjligheterna till förstärkning av privatanställdas meddelarfrihet (yrkande 3). Yrkandena upprepas i motion 2007/08:K347 (yrkandena 2 och 3).

I motion 2006/07:K347 begär Pia Nilsson m.fl. (s) ett tillkännagivande till regeringen om att stärka yttrandefriheten för privatanställda, i synnerhet för arbetstagare som arbetat i offentlig verksamhet som överförs till privat regi och som är offentligt finansierad. En snarlik begäran görs av Pia Nilsson m.fl. (s) i motion 2007/08:K334.

Mikael Johansson m.fl. (mp) begär i motion 2006/07:K368 ett tillkännagivande för regeringen om behovet av att utreda hur en ökad insyn i hur offentliga skattemedel används vid entreprenader m.m. ska kunna införas (yrkande 13). Motionärerna begär även att regeringen ska utreda hur anställda i privata företag, som utför verksamhet på uppdrag av staten, kommun eller landsting, ska tillförsäkras minst samma grundlagsfästa skydd för sin yttrandefrihet och sin meddelarfrihet som offentliganställda har

(yrkande 14). Motionärerna anser det inte tillfredsställande att den anställdes skydd är beroende av vem som är arbetsgivare. De begär ett tillkännagivande till regeringen om detta.

I motion 2007/08:Fi216 yrkande 2 begär Jörgen Johansson (c) att riksdagen tillkännager för regeringen att en översyn av lagstiftningen kring meddelarskyddet inom olika driftsformer, dvs. inom privat driven verksamhet och i offentlig verksamhet, bör göras.

Meddelarfrihet vid förundersökningar

I motion 2006/07:K330 begär Susanne Eberstein och Hans Stenberg (båda s) ett tillkännagivande till regeringen om att en översyn av undantag från meddelarfriheten för polismyndighetens personal vid pågående brottsutredningar bör göras. Motionärerna anför att sekretessbelagda uppgifter från pågående förundersökningar hos polisen vid ett flertal tillfällen har läckt ut till massmedier. Det faktum att hemliga uppgifter kan spridas genom medier innebär, enligt motionärerna, att en brottsutredning kan komma att störas allvarligt och att polis och åklagare som arbetar med utredningen får problem att utföra sitt arbete. Redan i dag finns undantag från meddelarfriheten, och dessa bör enligt motionärerna utvidgas till att omfatta alla uppgifter från pågående brottsutredningar. Motionärerna upprepar sitt yrkande i motion 2007/08:K211.

Gällande ordning

Med *meddelarfrihet* avses normalt den grupp av regler i tryckfrihetsförordningen respektive yttrandefrihetsgrundlagen som innebär att det i viss utsträckning är möjligt att straffritt lämna normalt sekretessbelagda uppgifter för publicering i tryckt skrift, radio, tv eller teknisk upptagning. Enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen föreskrivs nämligen att det står envar fritt att i alla de fall då något annat inte är föreskrivet i förordningen meddela uppgifter och underrättelse i vad ämne som helst för offentliggörande i tryckt skrift. En motsvarande bestämmelse finns i 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen. Meddelarfriheten ingår som ett led i den reglering som avser att förverkliga offentlighetsprincipen. Den får endast begränsas på det sätt som anges i tryckfrihetsförordningen respektive yttrandefrihetsgrundlagen.

Ingen får åtalas eller dömas till ansvar eller åläggas skadeståndsskyldighet för missbruk av tryck- eller yttrandefriheten eller medverka till det i annan ordning eller i annat fall än grundlagarna medger (den s.k. *exklusivitetssatsen*, 1 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen respektive 1 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen). Av dessa bestämmelser anses följa att meddelaren inte heller på annat sätt får drabbas av någon påföljd från det allmännas sida, t.ex. därför att han eller hon lämnat uppgifter för publicering (det s.k. *repressalieförbudet*). Genom rättspraxis har repressalieförbudet kom-

mit att utvidgas ytterligare, och varje åtgärd som medför negativa konsekvenser för en offentligt anställd person och som grundar sig på medverkan i ett grundlagsskyddat medium har i princip ansetts vara otillåten.

Det finns dock vissa *undantag* från meddelarfriheten. Om någon lämnar ett meddelande som avses i 1 kap. 1 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen eller 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen och därmed gör sig skyldig till någon av de gärningar som räknas upp i 7 kap. 3 § första stycket tryckfrihetsförordningen respektive 5 kap. 3 § första stycket yttrandefrihetsgrundlagen, gäller om ansvar för sådant brott det som är föreskrivet i vanlig lag, dvs. brottsbalken. De gärningar som anges i dessa bestämmelser indelas i tre punkter. I punkt 1 upptas vissa allvarliga brott mot rikets säkerhet. I punkt 2 upptas oriktigt utlämnande av allmän handling som inte är tillgänglig för envar eller tillhandahållande av sådan handling i strid med myndighets förbehåll vid dess utlämnande, när gärningen är uppsåtlig. I punkt 3 anges som tredje undantag från meddelarfriheten ett uppsåtligt åsidosättande av en tystnadsplikt i de fall som anges i särskild lag. Den särskilda lag som hänvisningen avser är sekretesslagen (1980:100), närmare bestämt dess 16 kap. I 16 kap. 1 § sekretesslagen räknas de tystnadsplikter upp som har företräde framför principen om meddelarfrihet.

Meddelarfriheten kompletteras med skydd för meddelarens anonymitet. Bestämmelser om *anonymitetsskydd* finns i 3 kap. tryckfrihetsförordningen. En meddelare har rätt att vara anonym (1 §), och den som har tagit emot en uppgift för publicering har, med vissa undantag, tystnadsplikt beträffande meddelarens identitet (3 §). Denna del av anonymitetsskyddet kan skydda en meddelare från att utsättas för andra obehag än myndighetsingripanden, t.ex. missnöjesyttringar från arbetskamrater. *Efterforskningsförbudet* är ytterligare en del av anonymitetsskyddet och innebär att myndigheter och andra allmänna organ inte får efterforska vem som har lämnat ett meddelande med stöd av sin meddelarfrihet i vidare mån än vad som behövs för att väcka åtal eller göra något annat ingripande som är tillåtet enligt tryckfrihetsförordningen respektive yttrandefrihetsgrundlagen. Vid sådan, i undantagsfall tillåten, efterforskning måste dock myndigheterna beakta den tystnadsplikt som de medieanställda kan ha (3 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen). Motsvarande bestämmelser om anonymitetsskydd finns i 2 kap. 1, 3 och 4 §§ yttrandefrihetsgrundlagen.

Reglerna i 7 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen om undantag från meddelarfriheten har betydelse också för anonymitetsskyddet. Tystnadsplikten i 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen om uppgiftslämnare inskränks i bl.a. de situationer som avses i 7 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen. Tystnadspliktsreglerna innebär bl.a. att en journalist får uttala sig om en meddelares identitet bara i en del av de fall där meddelaren kan straffas, och tystnadsplikten för journalisten sträcker sig alltså längre än meddelarfriheten för hans källa.

Åtal för sådana brott som en meddelare enligt grundlagarna kan göras ansvarig för (jfr 7 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen respektive 5 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen) handläggs som tryck- eller yttrandefrihetsmål. Justitiekanslern (JK) är ensam åklagare på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området och är alltså den som kan vidta efterforskningsåtgärder.

I 5 kap. sekretesslagen finns bestämmelser om sekretess med hänsyn främst till intresset av att förebygga eller beivra brott. Sekretess gäller bl.a. uppgifter som hänför sig till förundersökning i brottmål och till åklagarmyndighets, polismyndighets, skattemyndighets, tullmyndighets eller kustbevakningens verksamhet i övrigt för att förebygga, uppdaga, utreda eller beivra brott. För sekretessen gäller s.k. rakt skaderekvisit, dvs. sekretess gäller om det kan antas att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas om uppgiften röjs. Meddelarfriheten är i dessa fall inte begränsad annat än i speciella fall.

I sekretesslagen finns numera bestämmelser om att tryckfrihetsförordningens regler om *rätt att ta del av allmänna handlingar* också gäller handlingar hos andra än myndigheter. Vid tillämpningen av lagen ska jämföras med myndigheter dels organ som anges i bilagan till sekretesslagen, i den mån handlingarna hör till den verksamhet som nämns där (1 kap. 8 §, se prop. 1986/87:151, bet. KU 1987/88:36), dels aktiebolag, handelsbolag, ekonomiska föreningar och stiftelser där kommuner, landsting eller kommunalförbund har ett rättsligt bestämmande inflytande (1 kap. 9 §, se prop. 1993/94:48, bet. 1993/94:KU13).

De organ som anges i bilagan till sekretesslagen är sådana som handhar myndighetsutövning mot enskilda. I bilagan anges också den verksamhet hos organet som omfattas av bestämmelsen. Bestämmelserna om att jämföras vissa bolag, föreningar och stiftelser (kommunala företag) med myndigheter motiverades i förarbetena med att den privaträttsligt bedrivna verksamheten i kommunerna hade fått en sådan omfattning att det fanns anledning att införa en lagreglerad handlingsoffentlighet i de kommunala företagen i syfte att förbättra medborgarnas möjligheter till insyn och att de rättsliga möjligheterna till insyn och kontroll inte borde vara beroende av i vilken form som kommuner och landsting valde att bedriva sin verksamhet.

I 1 kap. 9 § sekretesslagen anges också i vilka fall kommuner och landsting ska anses utöva ett rättsligt bestämmande inflytande över bolag, föreningar eller stiftelser. Så är fallet om de ensamma eller tillsammans 1. äger aktier i ett aktiebolag eller andelar i en ekonomisk förening med mer än hälften av samtliga röster i bolaget eller föreningen eller på något annat sätt förfogar över så många röster i bolaget eller föreningen, 2. har rätt att utse eller avsätta mer än hälften av ledamöterna i styrelsen för ett aktiebolag, en ekonomisk förening eller en stiftelse, eller 3. utgör samtliga obegränsat ansvariga bolagsmän i ett handelsbolag.

Om sådant inflytande utövas av en juridisk person över vilken en kommun eller ett landsting bestämmer på det sätt som anges i de nämnda punkterna ska inflytandet anses utövat av kommunen eller landstinget. Bestämmelserna om kommuner och landsting har tillämpning också på kommunalförbund.

Genom lagstiftning, som trädde i kraft den 1 juli 2006, utvidgades meddelarskyddet till att gälla även för anställda och uppdragstagare i kommunala bolag, stiftelser och föreningar, som omfattas av reglerna om handlingsoffentlighet och sekretess. Undantag görs för verkställande direktör, vice verkställande direktör, styrelseledamot och styrelsesuppleant i sådana företag. Det stärkta skyddet gäller även anställda hos de organ som är uppräknade i bilagan till sekretesslagen i den mån publiceringsmeddelandet rör den verksamhet som anges i bilagan (1 kap. 9 a § sekretesslagen, prop. 2005/06:162, bet. 2005/06:KU36).

Bakgrund

Utredningsbetänkande

Den s.k. Offentlighets- och sekretesskommittén (Osek) hade till uppdrag att göra en allmän översyn av sekretesslagen och därutöver även att göra en översyn av de tystnadsplikter som bryter meddelarfriheten. Kommittén lämnade sitt huvudbetänkande Ny sekretesslag (SOU 2003:99) hösten 2003. Kommittén bedömde att det inte kommit fram några skäl att allmänt utvidga eller inskränka meddelarfriheten och föreslog inte heller några ändringar när det gäller vilka tystnadsplikter som ska bryta meddelarfriheten.

Frågesvar

Den 11 oktober 2007 besvarade justitieminister Beatrice Ask en skriftlig fråga om meddelarskyddet (2007/08:40). Frågan gällde vad justitieministern är beredd att göra för att garantera meddelarskyddet när offentlig verksamhet privatiseras eller läggs ut på entreprenad men fortfarande är skattefinansierad. I sitt svar hänvisar justitieministern till att frågan har utretts tidigare och att de förslag som har lagts fram har mötts av kritik från remissinstanserna. Invändningarna mot förslagen har varit flera, bl.a. att ett förstärkt skydd skulle strida mot den grundläggande principen om att avtal om tystnadsplikt ska hållas och att det skulle skada såväl samarbetet som lojaliteten inom företagen som företagens konkurrenskraft. Justitieministern anförde i sitt svar att hon anser att alla dessa invändningar fortfarande är relevanta.

Skyddet för meddelarfriheten, dvs. förbud mot efterforskning och arbetsrättsliga åtgärder, ingår som en del i den reglering som avser att förverkliga offentlighetsprincipen och som gäller för statlig och kommunal verksamhet. Det är, enligt justitieministerns mening, inte lämpligt att föra över en enskild del av ett sådant offentlighetsrättsligt regelsystem till privat verksamhet.

Justitieministern avslutade med att säga att hon alltså inte avser att vidta några generella åtgärder för att förstärka privatanställdas meddelarskydd. Frågan om s.k. whistleblowers har ett tillräckligt skydd när missförhållanden på en arbetsplats avslöjas kommer däremot, enligt justitieministern, att utredas inom ramen för en översyn av lagen om företagshemligheter.

Tidigare ställningstaganden

Utskottet har senast våren 2003 behandlat en motion motsvarande den nu aktuella om att det borde vara obligatoriskt med information om meddelarfriheten och efterforskningsförbudet (bet. 2002/03:KU23). Utskottet vidhöll sin tidigare uppfattning (se bet. 2001/02:KU24) att öppenhetsfrågorna bör ägnas stor uppmärksamhet och att det kan finnas behov av att överväga ytterligare åtgärder utöver de som redan har vidtagits. Utskottet utgick dock från att regeringen delade utskottets inställning i denna fråga. Det var därför inte nödvändigt med ett sådant tillkännagivande som begärdes i den då aktuella motionen.

Motionsyrkanden om stärkt meddelarfrihet för privatanställda motsvarande de nu aktuella i motionerna 2006/07:K228, 2006/07:K347, 2007/08:K334 och 2007/08:K347 behandlades av utskottet vid riksmötena 2002/03 och 2003/04. Vid båda dessa riksmöten avstyrkte utskottet motioner i frågan med hänvisning till att frågan om yttrandefrihet och meddelarfrihet för privatanställda då bereddes inom Justitiedepartementet och att detta arbete borde avvaktas respektive inte borde föregripas innan något ställningstagande görs (bet. 2003/04:KU14 och bet. 2002/03:KU17). Även under riksmötet 2005/06 behandlades liknande motioner (bet. 2005/06:KU14). Utskottet vidhöll sin tidigare bedömning och avstyrkte motionerna med hänvisning till det då pågående beredningsarbetet inom Regeringskansliet.

Utskottet har vid flera tidigare tillfällen behandlat motioner om inskränkningar i meddelarskyddet vid förundersökningar. Vid utskottets behandling av frågan under riksmötet 2003/04 vidhöll utskottet sitt tidigare ställningstagande och hänvisade även till beredningen av Offentlighets- och sekretesskommitténs (Osek) betänkande Ny sekretesslag (SOU 2003:99) (bet. 2003/04:KU14). Det tidigare ställningstagande som utskottet hänvisade till är ett ställningstagande våren 2002 (bet. 2001/02:KU38). Utskottet redogjorde då för den bedömning som gjordes då de nuvarande bestämmelserna antogs och hänvisade till den bedömningen samt till att Osek fått i uppdrag att se över bestämmelserna om meddelarfrihetsbrytande tystnadsplikter i 16 kap. 1 § sekretesslagen samt att resultatet av detta arbete borde avvaktas.

Vid frågans senaste behandling (bet. 2004/05:KU11) uttalade utskottet att det var enigt med motionärerna om att s.k. läckor vid olika polisingripanden ibland tjänar andra syften än de som meddelarfriheten är avsedd att tjäna. Utskottet fann dock att meddelarfriheten och meddelarskyddet är så väsentliga inslag i tryck- och yttrandefriheten att mycket starka skäl

måste föreligga för att inskränka dem. Utskottet kom till slutsatsen att lösningen på de problem som läckor kan utgöra måste sökas på annat håll – genom utbildning och liknande insatser inom vederbörande myndigheter. Utskottet hänvisade även denna gång till den då pågående beredningen av Oseks förslag i betänkandet Ny sekretesslag och avstyrkte samtliga motioner.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning att öppenhetsfrågorna bör ägnas stor uppmärksamhet. Utskottet utgår dock från att regeringen delar denna uppfattning och något tillkännagivande till regeringen i anledning av motionerna 2006/07:K228 (v) yrkande 1 och 2007/08:K347 (v) yrkande 1 är inte nödvändigt.

Frågan om en utvidgning av meddelarfriheten till att även omfatta privatanställda har utretts tidigare. De förslag som har lagts fram har dock mötts av kritik från remissinstanserna, och frågan har visat sig svårlöst och komplicerad. Som justitieministern påpekat i sitt frågesvar ingår efterforskningsförbudet som en del i den reglering som avser att förverkliga offentlighetsprincipen och som avser statlig och kommunal verksamhet. Utskottet är inte berett att föreslå ett förstärkt skydd av meddelarfriheten för privatanställda och avstyrker motionerna 2006/07:K228 (v) yrkandena 2 och 3, 2006/07:K347 (s), 2006/07:K368 (mp) yrkandena 13 och 14, 2007/08:K334 (s), 2007/08:K347 (v) yrkandena 2 och 3. Utskottet finner mot bakgrund av det anförda inte heller någon anledning att föreslå ett tillkännagivande till regeringen om en översyn av lagstiftningen om meddelarskyddet. Motion 2007/08:Fi216 (c) yrkande 2 avstyrks därmed.

I frågan om en översyn av meddelarskyddet i syfte att begränsa skyddet i samband med förundersökningar vidhåller utskottet sitt tidigare ställningstagande. Utskottet avstyrker motionerna 2006/07:K330 (s) och 2007/08:K211 (s).

Hets mot folkgrupp

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om översyn av bl.a. lagen om förbud mot diskriminering och om en utvidgning av tillämpningsområdet för tryckfrihetsförordningens bestämmelser om hets mot folkgrupp med hänvisning till den pågående beredningen av ny diskrimineringslagstiftning.

Jämför reservation 4 (v, mp).

Motionerna

Översyn av regler om hets mot folkgrupp

I motion 2006/07:K222 begär Ulrika Karlsson i Uppsala och Tomas Tobé (båda m) att riksdagen ger regeringen till känna att en översyn av reglerna om hets mot folkgrupp och lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering behöver göras. Lagregler bör enligt motionärerna inte specificera en viss specifikt sammansatt grupp av vuxna människor, där den förenande faktorn är yttre attribut, som mer skyddsvärd än andra. Lagreglerna bör omfatta ett samhälles alla unika individer. Därför behövs enligt motionärerna en översyn av reglerna om hets mot folkgrupp och förbudet mot diskriminering för att individualisera nämnda lagstiftningar.

Hets mot transpersoner

I motion 2006/07:K312 (yrkande 6) begär Lars Ohly m.fl. (v) att regeringen lägger fram förslag till lagändring som innebär att transpersoner omfattas av 7 kap. 4 § 11 tryckfrihetsförordningen om hets mot folkgrupp. Den 1 januari 2003 infördes lagändringar i brottsbalken och tryckfrihetsförordningen, vilka innebär att bestämmelsen om hets mot folkgrupp även omfattar sexuell läggning. Eftersom könsidentitet dock fortfarande saknas står transpersoner i praktiken skyddslösa. Enligt motionärerna råkar transpersoner ofta ut för hatpropaganda, vilket är oacceptabelt och motiverar ytterligare begränsning av yttrandefriheten. Yrkandet upprepas i motion 2007/08:So295 (yrkande 12).

Birgitta Ohlsson m.fl. (fp, mp, c, v) begär i motion 2006/07:K355 (yrkande 3) tillkännagivanden för regeringen om att hets med anspelning på könsidentitet ska omfattas av tryckfrihetsförordningens bestämmelse i 7 kap. 4 § 11 om hets mot folkgrupp. Motionärerna anser att bestämmelsen, som har utvidgats till att omfatta hets på grund av sexuell läggning, bör kompletteras med ett motsvarande förbud mot hets mot grupp med anspelning på könsidentitet. Motionärerna upprepar sitt yrkande i motion 2007/08:K392 (yrkande 3).

I motion 2006/07:U294 yrkande 12 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp) och motion 2007/08:U304 yrkande 15 av Barbro Westerholm och Birgitta Ohlsson (båda fp) begärs att riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionerna anförs om tryckfrihetsförordningens och brottsbalkens bestämmelser. Motionärerna anser att det är bekymmersamt att den lagtekniska utformningen av bestämmelsen om hets mot folkgrupp innebär att transpersoner utestängs från skydd mot hets. Enligt motionärerna gör den nazistiska het-sen inte skillnad mellan å ena sidan homo- och bisexuella och å andra sidan transpersoner. Hets med anspelning på könsidentitet bör därför inkluderas i bestämmelsen om hets mot folkgrupp.

Bakgrund

Tidigare ändringar i tryckfrihetsförordningen och brottsbalken

Den 1 januari 2003 trädde en ändring i 16 kap. 8 § brottsbalken i kraft som innebär att den som i uttalande eller i annat meddelande som sprids hotar eller uttrycker missaktning för folkgrupp eller annan sådan grupp av personer, med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller *sexuell läggning*, döms för hets mot folkgrupp till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter. Enligt en ändring i 7 kap. 4 § 11 tryckfrihetsförordningen, som också trädde i kraft den 1 januari 2003, anses gärningen som tryckfrihetsbrott om den begås i tryckt skrift. Enligt 5 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen ska de gärningar som anges som tryckfrihetsbrott i 7 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen anses som yttrandefrihetsbrott, om de begås i en av yttrandefrihetsgrundlagen skyddad framställning och är straffbara enligt lag.

I proposition 2001/02:59 Hets mot folkgrupp, som föregick ändringarna i tryckfrihetsförordningen och i brottsbalken, behandlade regeringen frågan om skyddet skulle begränsas till att avse endast homosexuell läggning. Regeringen anförde bl.a. följande (a prop. s. 38 f.).

Med ”transpersoner” brukar i regel avses transvestiter, transsexuella och andra personer som har en könsidentitet eller ett könsrollsöverskridande beteende, som tidvis eller alltid skiljer sig från samhällets gängse normer för hur en man respektive en kvinna förväntas vara. I betänkandet 2000/01:SfU11 behandlade socialförsäkringsutskottet en motion med yrkande att även bisexuella och transpersoner borde omfattas av den nationella handlingsplanen mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering i regeringens skrivelse 2000/01:59. Utskottet konstaterade att bisexualitet är en sexuell läggning, varför bisexuella således omfattas av handlingsplanen i fråga om diskriminering på grund av sexuell läggning. Angående transpersoner ville utskottet skilja på transsexualism och transvestism. Transsexualism, menade utskottet, har inget med personens sexuella läggning att göra utan berör könsidentiteten. Utskottet framhöll att diskriminering på grund av transsexualism är att betrakta som könsdiskriminering. Transvestism däremot, menade utskottet, är ett sexuellt beteende.

Regeringen ifrågasätter inte att enskilda transpersoner ofta drabbas av hot, våld och andra kränkningar. Detta är naturligtvis oacceptabelt. Bestämmelsen om hets mot folkgrupp tar dock inte sikte på dessa sorters övergrepp mot enskilda. Sådana gärningar är kriminaliserade enligt andra bestämmelser. Bestämmelsen om hets mot folkgrupp tar i stället sikte på hets mot kollektivt bestämda grupper. Regeringen vill framhålla att de personer som ingår i beteckningen transpersoner naturligtvis inte är mindre skyddsvärda än andra. Men även om det skulle förekomma hetspropaganda mot transpersoner som grupp saknas det i vart fall belägg för att detta skulle ha skett på ett sådant sätt att det nu skulle kunna motivera någon ytterligare begränsning av yttrandefriheten. Denna grupp bör därför inte föras in i bestämmelsen om hets mot folkgrupp.

Även om det är just de homosexuellas utsatta situation som motiverar att tillämpningsområdet för bestämmelsen om hets mot folkgrupp utvidgas, anser regeringen att den lagtekniska utformningen av denna utvidgning bör ske på ett sätt som stämmer överens med utformningen

av bestämmelsen i övrigt. Regeringen ansluter sig här till att brottsbeskrivningen generellt bör avse straffbara anspelningar på sexuell läggning. *Lagrådet* har inte ifrågasatt det sålunda föreslagna tillämpningsområdet utan tvärtom funnit att argumentet får godtas.

Lagrådet anför dock att uttrycket sexuell läggning kan uppfattas på olika sätt och att det torde föreligga en betydande risk för att det kommer att missuppfattas av många. Med hänsyn till det intresse av en klar och tydlig lagstiftning som gör sig särskilt gällande vid strafflagstiftning förordar *Lagrådet* att uttrycket, i tryckfrihetsförordningens och brottsbalkens bestämmelser om hets mot folkgrupp, skall ersättas med ”homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning”.

Regeringen delar *Lagrådets* uppfattning i fråga om intresset av en klar och tydlig strafflagstiftning och har också förståelse för *Lagrådets* förslag. Framför allt är det av rättssäkerhetsskäl viktigt att inte riskera att åstadkomma oförutsebara konsekvenser för enskilda.

I fråga om uttrycket sexuell läggning har riksdagen gett regeringen i uppdrag att utreda en enhetlig term i svensk lag för vad som i dag betecknas som sexuell läggning (bet. 1997/98:JuU20, rskr. 1997/98:276). Regeringen uppdrog därefter till 1999 års diskrimineringsutredning att se över användningen av uttrycket sexuell läggning i syfte att åstadkomma en konsekvent användning av uttrycket i lagstiftningen (dir. 1999:49). Utredningen har – i betänkandet *Ett effektivt diskrimineringsförbud, Om olaga diskriminering och begreppen ras och sexuell läggning* (SOU 2001:39) – uttalat att begreppet sexuell läggning, när det förekommer i lagtext, bör avse homo-, bi- och heterosexuell läggning.

Enligt regeringens mening är det ett angeläget intresse att utvecklingen mot att etablera uttrycket sexuell läggning som en vedertagen lagteknisk term för homo-, bi- och heterosexualitet kan fortsätta, så att uttrycket, nu och framöver, kan användas med denna innebörd på ett enhetligt och konsekvent sätt i lagstiftningen. En sådan fortsatt konsekvent användning av uttrycket i lagstiftningen är också ägnad att undanröja de farhågor för missuppfattningar som *Lagrådet* har uttryckt.

Regeringen gör bedömningen att det inte heller med en användning av det mer sammanfattande uttrycket sexuell läggning skulle kunna uppkomma sådan oklarhet som kan leda till rättsförluster för enskilda. Regeringen föreslår att bestämmelserna utformas så att de träffar hot och missaktning med anspelning på sexuell läggning. Uttrycket sexuell läggning i bestämmelserna om hets mot folkgrupp skall alltså, liksom i övrig lagstiftning, omfatta homo-, bi- och heterosexuell läggning, men inte sådana sexuella intressen, variationer, inriktningar eller beteenden, som kan finnas hos såväl hetero- och homo- som bisexuella personer. Begreppet sexuell läggning omfattar således inte transsexualism eller transvestism. Det omfattar inte heller böjelser såsom exempelvis pedofili.

Konstitutionsutskottet tillstyrkte i betänkandena 2001/02:KU23 och 2002/03:KU7 regeringens förslag till ändringar samt anförde följande med anledning av ett antal motioner som gällde transpersoner.

Regeringen framhåller i propositionen att de personer som ingår i beteckningen transpersoner inte är mindre skyddsvärda än andra. Även om det skulle förekomma hetspropaganda mot transpersoner som grupp saknas det, enligt regeringen, i vart fall belägg för att detta skulle ha skett på ett sådant sätt att det nu skulle kunna motivera någon ytterligare begränsning av yttrandefriheten. Denna grupp bör därför inte föras in i bestämmelsen om hets mot folkgrupp. Utskottet delar denna uppfattning och avstyrker därför motionerna.

Diskrimineringskommittén

Regeringen beslutade i januari 2002 att tillkalla en parlamentarisk kommitté (dir. 2002:11) med uppdrag att bl.a. överväga en gemensam lagstiftning mot diskriminering som omfattar alla eller flertalet diskrimineringsgrunder och samhällsområden, överväga om skydd mot missgynnande av personer med funktionshinder på grund av bristande tillgänglighet bör införas på andra samhällsområden än i arbetslivet och högskolan och överväga om ett skydd mot diskriminering av alla s.k. transpersoner bör införas. Åren 2003 och 2005 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv för kommittén (dir. 2003:69 och dir. 2005:8). Kommittén, som antog namnet Diskrimineringskommittén, överlämnade 2004 delbetänkandet Ett utvidgat skydd mot könsdiskriminering (SOU 2004:55). Våren 2006 överlämnade kommittén slutbetänkandet En sammanhållen diskrimineringslagstiftning (SOU 2006:22).

Enligt direktiven hade kommittén i uppdrag att kartlägga och analysera behovet av och formerna för en reglering av ett förbud mot diskriminering av alla transpersoner. Kommittén skulle belysa fördelar och problem med att införa en sådan reglering. Kommitténs uppgift var att ta ställning till vilken personkrets som skulle omfattas av ett eventuellt förbud. Vidare skulle kommittén ta ställning till hur ett sådant förbud lämpligen skulle kunna avgränsas och sanktioneras samt hur det skulle förhålla sig till förbudet mot könsdiskriminering. Kommittén skulle också överväga om någon myndighet skulle ha till uppgift att särskilt ta till vara transpersoners rättigheter. Slutligen hade kommittén i uppdrag att överväga om en eventuell lagstiftning mot diskriminering av transpersoner skulle ingå i en gemensam diskrimineringslagstiftning.

Diskrimineringskommittén föreslår i slutbetänkandet bl.a. att en ny lag om förbud och andra åtgärder mot diskriminering införs. Lagen ska ha till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsidentitet, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. Förslaget innebär således att ett förbud mot diskriminering av transpersoner införs (diskrimineringsgrunderna kön och könsidentitet).

Lagen ska gälla i arbetslivet, i fråga om utbildning, arbetsmarknadspolitisk verksamhet, start eller bedrivande av näringsverksamhet, yrkesutövning, medlemskap m.m. i arbetstagar-, arbetsgivar- och yrkesorganisationer, varor, tjänster och bostäder, allmän sammankomst och offentlig tillställning, socialtjänsten m.m., socialförsäkringssystemet, arbetslöshetsförsäkringen, hälso- och sjukvården, statligt studiestöd, värm- och civilplikt samt i fråga om offentlig anställning och offentligt uppdrag. Lagen innehåller både bestämmelser om aktiva åtgärder och diskrimineringsförbud.

Förslaget innebär vidare att de nuvarande fyra ombudsmännen mot diskriminering – Jämställdhetsombudsmannen (JämO), Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO), Handikappombudsmannen (HO) och Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) – slås

samman till en myndighet, Ombudsmannen mot diskriminering. Den nya ombudsmannen ska utöva tillsyn över diskriminering som har samband med kön, könsidentitet, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning och ålder.

Enligt kommitténs förslag ska ombudsmannens ansvarsområden och uppgifter tas in i lag. Därigenom garanteras myndighetens självständighet och oberoende eftersom eventuella ändringar av ombudsmannens ansvarsområden och uppgifter måste underställas riksdagen. Genom att ombudsmannens ansvarsområden och uppgifter regleras i lag betonas också vikten av ombudsmannens verksamhet dels för den som utsatts för diskriminering, dels för statsmakterna. Ombudsmannens ansvarsområden och uppgifter ska regleras dels i den nya lagen om förbud och andra åtgärder mot diskriminering, dels i en ny särskild lag om Ombudsmannen mot diskriminering. Ombudsmannen ska se till att den nya lagen om förbud och andra åtgärder mot diskriminering följs. I första hand ska Ombudsmannen försöka förmå den som omfattas av förbudet mot diskriminering och repressalier och av bestämmelserna om aktiva åtgärder att frivilligt följa lagen. I andra hand får Ombudsmannen utfärda föreläggande till den som inte fullföljer begäran om en viss åtgärd enligt lagen att vid vite fullgöra sina skyldigheter.

En proposition om ett starkare skydd mot diskriminering är aviserad att avlämnas den 18 mars 2008.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade under riksmötet 2004/05 en motion som den nu aktuella 2006/07:K222 med begäran om översyn av reglerna om hets mot folkgrupp och lagen om förbud mot diskriminering, i vad de innebär att vissa grupper specificeras som mer skyddsvärda än andra. Utskottet ville då inte föregripa Diskrimineringskommitténs arbete, och motionen avstyrktes (bet. 2004/05:KU27).

Flera motioner med liknande innebörd som de nu aktuella motionerna med begäran om utvidgning av tryckfrihetsförordningens och brottsbalkens bestämmelser om hets mot folkgrupp till att omfatta gruppen transpersoner behandlades under riksmötet 2003/04 (bet. 2003/04:KU14). Utskottet vidhöll då sitt tidigare ställningstagande avseende dessa bestämmelser och avstyrkte de föreliggande motionerna. Under riksmötet 2002/03 behandlades frågan mer ingående (bet. 2002/03:KU17). Utskottet hänvisade då i fråga om hets mot transpersoner till att utskottet tidigare delat regeringens bedömning att de personer som ingår i beteckningen transpersoner inte är mindre skyddsvärda än andra samt att, även om det skulle förekomma hetpropaganda mot transpersoner som grupp, det i varje fall saknats belägg för att detta skulle ha skett på ett sådant sätt att det skulle kunna motivera någon ytterligare begränsning av yttrandefriheten. Denna grupp hade där-

för enligt utskottet inte bort föras in i bestämmelsen om hets mot folkgrupp. Utskottet vidhöll denna uppfattning och avstyrkte de föreliggande motionerna i frågan.

Våren 2005 och 2006 behandlade utskottet flera motioner om hets mot transpersoner i förenklad ordning (bet. 2004/05:KU31 och bet. 2005/06:KU14).

Utskottets ställningstagande

I motion 2006/07:K222 (m) begärs en översyn av reglerna om hets mot folkgrupp och lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering i syfte att individualisera lagstiftningen så att inte vissa grupper av människor specificeras som skyddsvärda. Motionerna 2006/07:K312 (v) yrkande 6, 2006/07:K355 (fp, mp, c, v) yrkande 3, 2006/07:U294 (fp) yrkande 12, 2007/08:So295 (v) yrkande 12, 2007/08:K392 (fp, mp, c, v) yrkande 3 och 2007/08:U304 (fp) yrkande 15 avser en utvidgning av tryckfrihetsförordningens bestämmelse om hets mot folkgrupp till att omfatta gruppen transpersoner.

En ny utformning av diskrimineringslagstiftningen är för närvarande föremål för beredning i Regeringskansliet och en proposition är aviserad till riksdagen under våren. Inom ramen för beredningen av en ny diskrimineringslagstiftning kan frågan om hets mot folkgrupp komma att få viss ytterligare belysning. Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att nu föreslå några tillkännagivanden med anledning av motionerna och de avstyrks.

Pornografi

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion om åtgärder mot pornografi som hinder mot jämställdhet med hänvisning till utskottets tidigare ställningstagande. Motioner om att stoppa den motorburna reklamen för porrklubbar avstyrks med hänvisning till pågående beredningsarbete i Regeringskansliet. Vidare avstyrks en motion om att begränsa tillgången till all form av barnpornografi på nätet och i medier med hänvisning dels till Medierådets arbete, dels till pågående beredning av Barnpornografiutredningens förslag. En motion om skydd för djur att utnyttjas i pornografiska sammanhang avstyrks med hänvisning till utskottets tidigare ställningstagande.

Jämför reservation 5 (mp).

Motionerna

Agneta Lundberg och Jasenko Omanovic (båda s) begär i motion 2006/07:K233 att riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförts om pornografi. Enligt motionärerna har sexualiseringen ökat i vårt samhälle, och det är nödvändigt att ta ställning mot pornografin och sexualiseringen och deras skadliga konsekvenser för kvinnor i alla åldrar. Enligt motionärerna måste målet vara att ta ett helhetsgrepp om problemet.

I motion 2006/07:K370 begär Sylvia Lindgren och Veronica Palm (båda s) ett tillkännagivande för regeringen om att stoppa den motorburna reklamen för porrklubbar och om lagstiftningsåtgärder mot lokalupplåtelser för sexklubbsändamål. Enligt motionärerna är den kvinnobild som sprids av pornografin och porrklubbarna inte förenlig med den människosyn som bör prägla det offentliga rummet. Därför måste, anser motionärerna, lagstiftningsåtgärder införas mot könsförnedrande reklam och mot lokalupplåtelser för sexklubbsändamål.

Även i motion 2007/08:K258 begär Sylvia Lindgren och Veronica Palm (båda s) ett tillkännagivande till regeringen om att den motorburna reklamen för porrklubbar stoppas.

Annelie Enochson (kd) begär i motion 2006/07:So381 (yrkande 4) ett tillkännagivande för regeringen om att begränsa tillgången till all form av barnpornografi på nätet och i medier. Att minska utbudet i medier av sexualiserade bilder är ett sätt att skydda barn och ungdomar från påtvingad sexualisering, menar motionärerna.

I motion 2006/07:MJ202 yrkande 2 av Ulf Holm (mp) föreslås att riksdagen för regeringen ger till känna vad som anförts i motionen om skydd av djur mot att utnyttjas i pornografiska sammanhang.

Gällande bestämmelser

Enligt 1 kap. 9 § tryckfrihetsförordningen gäller utan hinder av denna förordning vad i lag är stadgat om förbud mot kommersiell annons i den mån annonsen används för marknadsföring av alkoholhaltiga drycker eller tobaksvaror. I alkohollagen (1994:1738) och i tobakslagen (1993:581) finns särskilda bestämmelser om marknadsföring av alkohol respektive tobak.

I 1 kap. 12 § första stycket yttrandefrihetsgrundlagen anges att vad som sägs i 1 kap. 9 § tryckfrihetsförordningen om att föreskrifter i lag får meddelas i fråga om vissa kommersiella annonser utan hinder av grundlagen ska gälla också i fråga om radioprogram och tekniska upptagningar. Av paragrafens andra stycke följer att bestämmelserna i yttrandefrihetsgrundlagen inte hindrar att det i lag meddelas föreskrifter om förbud i övrigt mot kommersiell reklam i radioprogram eller om villkor för sådan reklam. Detsamma gäller föreskrifter om förbud mot och villkor för annan annonsering och sändning av program som helt eller delvis bekostas av annan än den som bedriver programverksamheten.

Enligt 6 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen gäller utan hinder av denna förordning vad i lag är stadgat, dvs. i brottsbalken, för det fall att någon 1. förevisar pornografisk bild på eller vid allmän plats genom skyltning eller annat liknande förfarande på sätt som är ägnat att väcka allmän anstöt eller utan föregående beställning med posten sänder eller på annat sätt tillställer någon sådan bild; 2. bland barn eller ungdom sprider tryckt skrift som genom sitt innehåll kan verka förråande eller eljest medföra fara för de ungas sedliga fostran.

Enligt uttryckliga bestämmelser i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen är dessa grundlagar inte tillämpliga på skildringar av barn i pornografisk bild (1 kap. 10 § tryckfrihetsförordningen respektive 1 kap. 13 § yttrandefrihetsgrundlagen).

Enligt 16 kap. 10 a § brottsbalken döms den som 1. skildrar barn i pornografisk bild, 2. sprider, överlåter, upplåter, förevisar eller på annat sätt gör en sådan bild av barn tillgänglig för någon annan, 3. förvärvar eller bjuder ut en sådan bild av barn, 4. förmedlar kontakter mellan köpare och säljare av sådana bilder av barn eller vidtar någon annan liknande åtgärd som syftar till att främja handel med sådana bilder, eller 5. innehar en sådan bild av ett barn för barnpornografibrott till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader. Med barn avses en person vars pubertetsutveckling inte är fullbordad eller som, när det framgår av bilden och omständigheterna kring den, är under 18 år.

Den som i bild skildrar sexuellt våld eller tvång med uppsåt att bilden eller bilderna sprids eller som sprider en sådan skildring kan, om inte gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig, dömas för olaga våldsskildring till böter eller fängelse i högst två år enligt 16 kap. 10 b § brottsbalken.

Enligt 16 kap. 11 § brottsbalken döms den som på eller vid allmän plats genom skyltning eller annat liknande förfarande förevisar pornografisk bild på sätt som är ägnat att väcka allmän anstöt för otillåtet förfarande med pornografisk bild till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den som med posten sänder eller på något annat sätt tillställer någon pornografisk bild utan föregående beställning.

Om någon uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, genom misshandel, överansträngning eller vanvård eller på annat sätt otillbörligen utsätter djur för lidande, döms för djurplågeri till böter eller fängelse i högst två år enligt 16 kap. 13 § brottsbalken.

Enligt 2 kap. 14 § ordningslagen (1993:1617) får offentlig tillställning som utgör pornografisk föreställning inte anordnas. Straffet för överträdelse av förbudet är enligt 2 kap. 29 § 5 ordningslagen böter eller fängelse i högst sex månader. Med offentlig tillställning förstås, enligt 2 kap. 3 § ordningslagen, bl.a. tävlingar och uppvisningar, danstillställningar, marknader och mässor.

Bakgrund

Utredningen om könsdiskriminerande reklam

Regeringen beslutade den 27 juli 2006 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att kartlägga utvecklingen och omfattningen av könsdiskriminerande reklam i Sverige och lämna förslag till hur lagstiftning mot sådan reklam skulle kunna utformas samt redovisa för- och nackdelar med dessa förslag (dir. 2006:82). I uppdraget har också ingått att beakta andra möjligheter att komma till rätta med könsdiskriminerande reklam, t.ex. genom näringslivets egna självreglerande organ. Utredningen, som antog namnet Utredningen om könsdiskriminerande reklam, avlämnade sitt betänkande Könsdiskriminerande reklam – kränkande utformning av kommersiella meddelanden (SOU 2008:5) den 15 januari 2008.

Utredningens sammanställning av den könsdiskriminerande reklamens utveckling och omfattning, men framför allt dess art, visar på ett behov av ytterligare samlade åtgärder för att motverka könsdiskriminering i reklam. Utredningen föreslår bl.a. en ny lag om förbud mot könsdiskriminerande reklam, vilket enligt utredningen är den mest effektiva åtgärden. Utredningen föreslår att lagen ska tillämpas på reklam i näringsverksamhet. Med reklam avses ett elektroniskt eller tryckt text-, bild- eller ljudmeddelande som är ägnat att främja ett kommersiellt syfte i näringsverksamheten. Lagförslaget föreskriver vidare att reklam inte får ha en könsdiskriminerande utformning. Med könsdiskriminerande utformning avses en skildring av könsegenskaper eller könsroller vilken allmänt sett uppfattas som kränkande för kvinnor eller män.

Utredningen är av uppfattningen att en lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam inte förutsätter någon grundlagsändring även om det under utredningens arbete framkommit delade uppfattningar i denna fråga. Utredningen hänvisar till tidigare uttalanden avseende om en lagreglering ska införas mot könsdiskriminerande reklam. Lagreglering utan grundlagsändring har ansetts kunna ske i fråga om könsdiskriminerande reklam som är kränkande (Ds 1994:64 s. 89). Det har i det sammanhanget framhållits att i sådan typisk blickfångsreklam visas fysiska företräden där bakomliggande påståenden eller moment av åsiktsbildning torde vara sällsynta. Utredningen konstaterar att den motsatta uppfattningen i fråga om grundlagsändring finns framförd i främst konstitutionsutskottets yttrande 1994/95:KU4y – Konstitutionella förutsättningar för lagstiftning mot diskriminerande reklam och lagutskottets betänkande 1994/95:LU16 – Ny marknadsföringslag samt lagutskottets betänkande 2003/2004:LU8 – Konsumentfrågor. Utredningen hänvisar i sina överväganden (SOU 2008:5 s. 225) till konstitutionsutskottets yttrande 1994/95:KU4y s. 3 f. där bl.a. följande anförs.

I förarbetena till tryckfrihetsförordningen intogs alltså den ståndpunkten att räckvidden av bestämmelsen i 1 kap. 3 § är beroende av en tolkning av syftet med tryckfrihetsförordningen sådant det har kommit till uttryck i främst 1 kap. 1 §. /- - -/

Utanför tryckfrihetsförordningens syfte faller att skydda näringsidkarens ekonomiska intressen. Med den utgångspunkten anses bestämmelsen i 1 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen inte hindra att reklam i viss utsträckning underkastas regler i vanlig lag. Allmän enighet råder om att efterhandsingripanden mot framställningar som är av utpräglat kommersiell natur och har rent kommersiella förhållanden till föremål och som är otillbörliga mot konsumenter eller näringsidkare kan göras utanför tryckfrihetens ram (prop. 1986/87:151 s. 47 f.). Föreskrifter av detta slag finns också i marknadsföringslagen (1975:1418) och i det nu aktuella förslaget till ny marknadsföringslag. /- - /

Tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen tillförsäkrar alla en rätt att i bl.a. tryckta skrifter och filmer yttra sina tankar och åsikter, offentliggöra allmänna handlingar samt meddela uppgifter och underrättelser i "vad ämne som helst". Grundlagarna innehåller ingen definition av vad slags uppgifter, tankar m.m. som är skyddsvärda eller inte skyddsvärda och som därför bör omfattas av deras skyddsregler eller inte. De sanktioner som kan förekomma får enligt grundlagarna utkrävas endast om innehållet i framställningen är straffbar som missbruk av tryckfriheten eller yttrandefriheten. De skall då utkrävas i den ordning som föreskrivs i grundlagarna, dvs. inför allmän domstol med tillgång till jury. Grundlagarna lämnar inte något utrymme för att föreskriva sanktioner av annat slag eller i andra former därför att innehållet i en framställning verkat kränkande på en eller flera personer. Detta gäller även om framställningen har ett kommersiellt ändamål. En lagstiftning om förbud mot diskriminerande reklam rör, som konstitutionsutskottet anförde 1977, således tryckfrihetens grundvalar. Konstitutionsutskottet anser därför, i likhet med regeringen, att en sådan lagstiftning inte kan införas utan grundlagsändringar.

Vidare hänvisar utredningen i sitt betänkande (SOU 2008:5 s. 225 f.) till följande uttalanden av lagutskottet i betänkande 1994/95:LU16 s. 27.

Lagutskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna om att reklam med inslag av diskriminering i olika former är oacceptabelt. Som anförts i någon av motionerna är det önskvärt att reklamen återspeglar ett livsmönster som bygger på principen om kvinnors och mäns lika värde och jämställdhet mellan könen. Genom konstitutionsutskottets yttrande är det klarlagt att en laglig möjlighet till ingripande mot diskriminerande reklam kräver grundlagsändringar som innebär inskränkningar i tryckfrihetens och yttrandefrihetens grundvalar. Mot denna bakgrund bör enligt lagutskottets mening lagstiftning komma i fråga endast om detta framstår som det enda alternativet till att komma till rätta med problemen. Förutom att lagstiftningsbehovet sålunda måste vara klarlagt bör enligt utskottets mening vidare krävas att den diskriminerande reklamen förekommer i sådan omfattning och är av sådan art att inskränkningar i tryckfrihetsrätten och yttrandefriheten oundgängligen är påkallade. Vad som anförts i motionerna utgör enligt utskottets mening inte tillräckliga skäl att utifrån dessa utgångspunkter nu ta några initiativ till lagstiftning.

Utredningen citerar i sitt betänkande (SOU 2008:5 s. 226) även följande uttalande av lagutskottet i dess betänkande 2003/2004:LU8 s. 52 f.

Utskottet delar helt motionärernas uppfattning att diskriminerande reklam i alla former, däribland givetvis även könsdiskriminerande, är helt oacceptabel. De uttalanden som utskottet gjorde vid marknadsföringslagens tillkomst våren 1995 äger dock, enligt utskottets mening, alljämt giltighet. För att lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam

skall komma i fråga krävs således dels att detta framstår som enda alternativet att komma till rätta med problemet, dels att den diskriminerande reklamen förekommer i sådan omfattning och är av sådan art att inskränkningar i tryckfriheten och yttrandefriheten oundgängligen är påkallade. Utskottet kan för sin del inte se att situationen är sådan i dag och är således inte berett att ställa sig bakom kraven på lagstiftning. Utskottet utgår dock från att regeringen noga följer utvecklingen på området och vidtar erforderliga åtgärder. Skulle det därvid visa sig att utvecklingen går i en sådan riktning att det, enligt regeringens bedömning finns skäl att överväga lagstiftningsåtgärder, har utskottet givetvis inget emot att frågan utreds.

Utredningen konstaterar att det råder konsensus om att utanför tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens syfte faller att skydda en näringsidkares ekonomiska intressen (SOU 2008:5 s. 226 f.). Med den utgångspunkten kan reklam i viss utsträckning regleras i vanlig lag. Allmän enighet råder om att efterhandsingripanden mot framställningar av utpräglat kommersiell natur som har rent kommersiella förhållanden till föremål kan göras med stöd av lag. På den grunden vilar marknadsföringslagen. Enligt utredningens mening saknas det skäl att resonera annorlunda när det gäller reklam med könsdiskriminerande utformning.

Om de s.k. porrbilarna skriver utredningen följande (SOU 2008:5 s. 224).

En särskild fråga avseende lagens tillämpningsområde utgör de s.k. porrbilarna, som vanligtvis kör i taxirörelse, med reklam för sexklubbssamhet i form av plakat på bilarna föreställande lättklädda kvinnor i olika poser. Ett sätt att ingripa mot sådana meddelanden är straffbestämmelsen i 16 kap. 11 § brottsbalken som är möjlig genom undantaget i 6 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen¹. Brottstadgandet föreskriver att den som på eller vid allmän plats genom skyltning eller annat liknande förfarande förevisar pornografisk bild på sätt som är ägnat att väcka allmän anstöt dömes för otillåtet förfarande med pornografisk bild till böter eller fängelse i högst sex månader. Bakgrunden till bestämmelsen är en vid införandet alltmer påträngande skyltning med pornografiska fotografier eller bilder av annat slag som förekom i skyltfönster vid gator, torg och andra allmänna platser, både inom- och utomhus och som gjorde att förbipasserande personer i många fall hade svårt att undgå att lägga märke till skyltningen. Med liknande förfarande i stadgandet avses bl.a. affischering på pelare, väggar och plank, ljusreklam på husvägg och bärande av plakat (prop. 1970:125 s. 72 och 80). Denna straffbestämmelse bör sålunda vara tillämplig för att komma åt reklam i den ovan beskrivna formen med pornografiskt innehåll som omfattas av stadgandet. Reklammeddelande som inte har sådant pornografiskt innehåll, men väl könsdiskriminerande utformning enligt lagförslaget, kan angrivas med stöd av lagen om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda.

Utredningen anser således att motorburen reklam för porrklubbar på bilar inte omfattas av den nya lagen utan får angrivas på annat sätt, exempelvis med stöd av de straffrättsliga bestämmelserna.

Utredningens förslag bereds för närvarande i Regeringskansliet.

¹ Utskottet noterar att hänvisningen till 6 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen rätteligen ska vara 6 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen.

Barnpornografiutredningen

Regeringen beslutade i augusti 2005 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av bestämmelserna om skildring av barn i pornografisk bild och av anknytande lagstiftning (dir. 2005:89). Utredningen, som antog namnet 2005 års barnpornografiutredning, överlämnade sitt betänkande *Barnet i fokus – En skärpt lagstiftning mot barnpornografi* (SOU 2007:54) i augusti 2007.

Betänkandet innehåller flera förslag som innebär att lagstiftningen mot barnpornografi skärps. Ett förslag är att en bestämd 18-årsgräns införs i definitionen av barnpornografi. Utredningen konstaterade att den tekniska utvecklingen och den brottsutveckling som skett sedan 1999 års barnpornografireform ställer helt nya krav på behovet av att skydda unga personer från denna typ av brott.

Barnpornografi framställs och sprids numera i stor omfattning med användning av informationsteknik, framför allt Internet. Teknikutvecklingen har inneburit att bilder kan spridas till en stor mängd människor på ett oerhört smidigt och effektivt sätt med god kvalitet. Utvecklingen har också medfört att barnpornografiska bilder har blivit mer lättåtkomliga för enbart tittande. På grund av den tekniska utvecklingen har nya former för att befatta sig med barnpornografi tillkommit och kan förutsättas tillkomma hela tiden i takt med att den tekniska utvecklingen fortskrider. Enligt utredningens uppfattning utgör varje företeende av en barnpornografisk bild en kränkning av såväl det avbildade barnet som barn i allmänhet. Kränkningen kan orsakas av upphovsmannen själv, men också av andra personer i senare led, om bilden t.ex. har spridits till andra. Utredningens utgångspunkt är därför att kriminaliseringen av barnpornografi så långt möjligt måste omfatta alla former av befatning med barnpornografiska bilder som kan anses straffvärda. För att inte den grundlagsskyddade informationsfriheten begränsas på ett alltför omfattande sätt har den nya gärningsformen försetts med begränsande rekvisit. Utredningen föreslår att det kriminaliserade området utvidgas till att omfatta också den som mot betalning, enligt en uppgjord plan, vid upprepade tillfällen, i stor omfattning eller på annat liknande sätt skaffar sig tillgång till barnpornografiska bilder. Ett förfarande som omfattas av det utvidgade området är att skaffa sig tillträde till webbsidor med barnpornografiska bilder genom att använda betalkort. I betänkandet föreslås vidare att en särskild preskriptionsbestämelse vid barnpornografibrott i vissa fall införs samt att kravet på dubbel straffbarhet vid barnpornografibrott tas bort.

Utredningens förslag bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Medierådet

Medierådet (U 1990:03, Rådet mot skadliga våldsskildringar) är en kommitté under Regeringskansliet som arbetar med att minska riskerna för skadlig mediepåverkan på barn och unga i enlighet med de tilläggsdirektiv som rådet fick i juni 2003 (dir. 2003:75). Uppdraget gäller alla rörliga bildmedier, som film, tv, datorspel och Internet.

Medierådet har tidigare bl.a. producerat en studie av hur barn och unga använder och upplever olika medier. Studien visade bl.a. att i stort sett alla 12–16-åringar använder Internet och drygt hälften av dem dagligen. Internetanvändningen ökar också bland yngre barn. Av studien framgick att bland 9–12-åringar använde 28 % Internet varje dag, jämfört med 17 % året innan. Medierådet tilldelades under 2005 och 2006 tillsammans med Myndigheten för skolutveckling EU-medel för att vara svenskt centrum för säkrare Internetanvändning bland barn och unga. Medierådet och Myndigheten för skolutveckling har under denna period drivit kampanjen ”Det unga Internet” i form av ett stort antal regionala seminarier. Under 2007 fortsatte Medierådets regionala seminarier ”Det unga Internet”, nu med målgruppen socialtjänst och skolhälsovård samt skolledare. Bris har ingått som samarbetspartner genom att tillhandahålla en hjälplinje dit barn och unga kan vända sig för att få råd och stöd. Medierådet har även i uppdrag att samarbeta med berörda branscher i syfte att uppmuntra självreglering. Under 2006 tog Medierådet i samverkan med IT-företagen fram en guide som riktar sig till vuxna med tips om barns och ungas användning av mobiltelefoner. Orsaken är att den nya generationens mobiltelefoner också erbjuder tillgång till bl.a. Internet och tv.

Av regeringens budgetproposition för 2008 framgår att Medierådet fortsätter att arbeta med att stärka branschens självreglerande arbete och att öka mediekunskapen hos föräldrar och andra vuxna, vilket anses vara en god väg att skydda barn mot skadligt medieinnehåll. Medierådet kommer bl.a. att fullfölja sitt engagemang inom EU-projektet Safer Internet Plus. I samarbete med Bris kommer rådet att driva en hjälplinje dit barn och unga kan vända sig för att få hjälp och stöd (prop. 2007/08:1 utg.omr. 17 s. 106).

Tidigare ställningstaganden av konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har behandlat motioner om pornografi som hinder för jämställdhet m.m. vid flera tidigare tillfällen, senast i förenklad ordning i betänkande 2004/05:KU31. Våren 2004 vidhöll utskottet sitt tidigare ställningstagande och avstyrkte två motioner i denna fråga (bet. 2003/04:KU14). Dessförinnan behandlade utskottet liknande motioner i betänkande 2002/03:KU17. Utskottet pekade på att det tidigare ansett det viktigt att samhället på olika sätt sökte motverka pornografi, men inte i första hand genom lagstiftning. Utskottet hade tidigare uttalat att det inte enbart var tv, radio och tidningar utan även politiska partier, föreningar, offentliga perso-

ner och privatpersoner som hade en viktig roll när det gällde att motverka pornografi i alla dess former. Utskottet vidhöll denna uppfattning våren 2003 och var inte berett att tillstyrka de då föreliggande motionerna.

Motioner om att stoppa den mobila porrklubbsreklamen har behandlats mer ingående av utskottet i betänkande 2001/02:KU21. Utskottet vidhöll sitt tidigare ställningstagande om att det är viktigt att samhället på olika sätt söker motverka pornografi, men inte i första hand genom lagstiftning. Utskottet ville betona opinionsbildningens betydelse för att på sikt skapa värdefulla attitydförändringar. Utskottet ansåg det inte enbart vara tv, radio och tidningar utan även politiska partier, föreningar, offentliga personer och privatpersoner som har en viktig roll när det gäller att motverka pornografi i alla dess former. Utskottet var inte berett att bifalla yrkandena i motionerna, och de avstyrktes därför. Vidare behandlades en motion om den mobila porrklubbsreklamen i förenklad ordning av utskottet våren 2006 (bet. 2005/06:KU14).

Våren 2003 behandlades en motion med yrkande om inrättande av en Internetombudsman i syfte att skydda barns integritet, intressen och hälsa från skadlig inverkan och utnyttjande via Internet. Utskottet avstyrkte motionen med hänvisning till bl.a. Våldsskildringsrådets pågående arbete och SAFT-projektet (Safety Awareness, Facts and Tools) och fann att någon åtgärd inte var nödvändig (bet. 2002/03:KU17).

Under riksmötet 2003/04 behandlade utskottet en motion med begäran om att en utredning skulle tillsättas för att kartlägga spridningen av barnpornografi via Internet. Utskottet avstyrkte motionen med hänvisning till det då pågående utredningsarbetet bl.a. i Utredningen om kunskap om sexuell exploatering av barn i Sverige (bet. 2003/04:KU14).

Under riksmötet 2003/04 behandlade utskottet en motion om skydd för djur att inte utnyttjas i sexuella eller pornografiska sammanhang (bet. 2003/04:KU14). Utskottet anförde att det inte hade anledning att bedöma motionen från andra utgångspunkter än rent yttrandefrihets- och tryckfrihetsrättsliga. Djurs behov av skydd mot misshandel och andra övergrepp måste, ville utskottet framhålla, bedömas inom ramen för lagstiftningen om djurskydd. Några ytterligare inskränkningar i yttrande- och tryckfriheten i det avseende som motionen då gällde var utskottet inte berett att föreslå. Motionen avstyrktes. Inte heller under riksmötet 2002/03 var utskottet berett att föreslå ytterligare inskränkningar i tryckfriheten eller yttrandefriheten och avstyrkte en motion om förbud mot bl.a. djurpornografi (bet. 2002/03:KU17).

Utskottet har även behandlat flera motioner om djurpornografi i förenklad ordning i betänkande 2004/05:KU31.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande i fråga om pornografi som hinder mot jämställdhet och avstyrker motion 2006/07:K233 (s). Med hänvisning till att frågan om den motorburna reklamen för porrklubbar kan komma att beröras vid den pågående beredningen i Regeringskansliet av förslagen från Utredningen om könsdiskriminerande reklam avstyrks motionerna 2006/07:K370 (s) och 2007/08:K258 (s).

Utskottet avstyrker motion 2006/07:So381 (kd) yrkande 4 med hänvisning till Medierådets arbete och den pågående beredningen i Regeringskansliet av förslagen från Barnpornografiutredningen.

Utskottet är inte berett att föreslå några ytterligare inskränkningar av yttrande- och tryckfriheten och vidhåller sitt tidigare gjorda ställningstagande i fråga om djurs behov av skydd. Motion 2006/07:MJ202 (mp) yrkande 2 avstyrks därmed.

Granskningsnämnden för radio och TV

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker motion 2006/07:Kr243. Riksdagen bör med bifall till motionen ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om en utvärdering av Granskningsnämnden för radio och TV.

Motionerna

I motion 2006/07:Kr243 yrkande 1 av Inger Davidsson (kd) föreslås att riksdagen för regeringen tillkännager att en utvärdering av Granskningsnämnden för radio och TV:s verksamhet bör genomföras. Det är viktigt att statliga myndigheter seriöst ägnar sig åt det som de är tillsatta att sköta. Enligt motionären finns det en risk för att granskningen över en tidsperiod leder till avtrubning vid de olika bedömningarna. Därför borde det vara dags att genomföra en opartisk, allsidig och relevant utvärdering av Granskningsnämndens verksamhet.

Gällande ordning

Enligt 9 kap. 2 § radio- och TV-lagen (1996:844) övervakar Granskningsnämnden för radio och TV genom granskning i efterhand om sända program står i överensstämmelse med lagen och de villkor som kan gälla för sändningarna.

Granskningsnämndens verksamhet regleras i förordningen (2007:1183) med instruktion för Granskningsnämnden för radio och TV. Enligt 1 § har nämnden till uppgift att utöva tillsyn över efterlevnaden av regler för sändningarnas innehåll i fråga om ljudradio- och tv-sändningar till allmänheten.

I granskningen ingår kontroll av att den som på grund av tillstånd enligt 2 kap. 2 § första och tredje–femte styckena radio- och TV-lagen (1996:844) har rätt att sända ljudradio- och tv-program utövar denna rätt i enlighet med det tillstånd för programverksamheten som gäller. Nämnden ska också följa innehållet i utländska ljudradio- och tv-sändningar som riktas till den svenska allmänheten.

Enligt 7 § i förordningen granskar nämnden program efter anmälan eller på eget initiativ. Nämnden ska enligt 3 § i förordningen se till att information om beslut av större vikt eller principiell betydelse sprids till allmänheten.

Granskningsnämnden har vidare i uppgift att bedöma om SVT:s, SR:s, UR:s och TV 4:s uppföljningsrapporter ger statsmakterna och allmänheten tillräcklig information om hur programföretagen levtt upp till de krav och syften som regeringen angett i sändningstillstånden. Nämnden publicerar också regelbundet rapporter och informationsmaterial.

Tidigare ställningstagande

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden med liknande innehåll som det nu aktuella. Senast frågan behandlades mer ingående var under riksmötet 2003/04. Utskottet vidhöll då sitt tidigare ställningstagande och var inte berett att förorda en utvärdering av Granskningsnämndens verksamhet (bet. 2003/04:KU24). Ledamöter från fyra partier (m, fp, kd, c) reserverade sig mot utskottets ställningstagande och fann det vara dags att genomföra en allsidig och relevant utvärdering av nämndens verksamhet.

Nämnas kan även att utskottet under våren 2005 och 2006 behandlade motioner om utvärdering av Granskningsnämnden för radio och TV i förenklad ordning (bet. 2004/05:KU31 och bet. 2005/06:KU30).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla att Granskningsnämnden för radio och TV har en viktig uppgift att fylla i sitt arbete med att hävda den enskildes integritet och värdighet. Det har ibland riktats kritik mot nämnden med hänvisning till dess arbetsmetoder, och resultatet har nu och då ifrågasatts i den allmänna debatten. Sedan nämnden tillkom har inte någon utvärdering gjorts av nämndens funktion och arbetssätt. Under senare år har Granskningsnämnden dessutom tilldelats en del tillsynsuppgifter utöver sin verksamhet som klagoinstans för allmänheten. Enligt utskottets mening bör det genomföras en relevant och allsidig utvärdering av Granskningsnämndens verksamhet.

Vad som nu anförts bör med bifall till motion 2006/07:Kr243 (kd) yrkande 1 ges regeringen till känna.

Tv-reklam för alkohol

Utskottets förslag i korthet

Utskottet utgår från att regeringen även i fortsättningen kommer att verka för de principer som bär upp de svenska reglerna om alkoholreklam och avstyrker motioner om sådana tillkännagivanden.

Motionerna

I motionen 2006/07:So461 (yrkande 6) begär Agneta Lundberg och Jan Björkman (båda s) tillkännagivande för regeringen om vad som anförs i motionen om tv-reklam för alkohol. Motionärerna pekar på möjligheten att vid övergången till digitala sändningar i avtal exkludera reklam för hälsovådliga varor som alkohol. Tobak är redan genom särskilda avtal utesluten från reklam inom EBU. Motionärerna befarar ett samband mellan de starka producentintressena i Europa och motståndet mot att avveckla reklam för alkohol. Regeringen bör därför i de internationella forum där reklamfrågorna kan hanteras verka för att alkoholreklam i tv avvecklas samt att de avtal som förhandlas fram vid övergång till digitala sändningar klargör att alkoholreklam inte får förekomma. Yrkandet upprepas av motionärerna i motion 2007/08:So316 (yrkande 6).

Gällande ordning

TV-direktivet

Inom EG betraktas tv-sändningar som tjänster. Direktivet Television utan gränser, det s.k. TV-direktivet (rådets direktiv 89/552/EEG av den 3 oktober 1989 om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television, ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 97/36/EC), syftar till att säkerställa för fri rörlighet för tv-sändningar inom gemenskapen. Direktivet innehåller minimiregler som gäller för tv-sändningar.

Enligt artikel 2 ska medlemsstaterna säkerställa fri mottagning, och de får inte heller begränsa vidareutsändning från en annan medlemsstat av skäl som faller inom ramen för de områden som samordnas genom direktivet.

Samordningen av medlemsstaternas lagstiftning gäller inom områdena

- tillämplig lag på tv-sändningar
- främjande av produktion och sändning av europeiska verk
- allmänhetens tillgång till större (idrotts)evenemang
- tv-reklam och sponsring
- skydd för minderåriga

– rätt till genmåle.

TV-direktivet bygger på den s.k. sändarlandsprincipen. Det land inom vilket programföretaget är etablerat ansvarar för att företagets tv-sändningar uppfyller minimikraven. Etableringslandet kan även ha ytterligare krav som sändningen ska uppfylla. Ett brittiskt sändarföretag ska alltså följa brittiska regler, som ska vara anpassade till TV-direktivet, även om det sänder program i Sverige.

Eftersom tv-sändning betraktas som en tjänst har alla programföretag inom EG rätt att etablera sig i ett land på samma villkor som landets egna företag. Då EG:s minimiregler kompletteras med olika strikta nationella regler, kan ett sändarföretag som enbart riktar sig till tittare i ett land ändå välja att etablera sig i ett annat land.

Bestämmelser om tv-reklam finns i det fjärde kapitlet i TV-direktivet. Reklamreglerna innebär bl.a. att reklam för tobaksprodukter, receptbelagda medicinprodukter och medicinska behandlingar är förbjuden (artikel 13 och 14). Det finns också kriterier för reklaminslagens innehåll, utformning, placering och längd. Särskilda begränsningar finns för alkoholreklam (artikel 15) och reklam riktad till barn (artikel 16). Reklam för alkohol får bl.a. inte riktas speciellt till eller skildra minderåriga som intar dessa drycker. Den får inte förknippa konsumtion av alkohol med förbättrad fysisk prestation eller med bilkörning. Reklam får inte heller ge intryck av att konsumtion av alkohol bidrar till social eller sexuell framgång, eller uppmuntra till överkonsumtion eller ge en negativ bild av nykterhet eller återhållsamhet.

Genom ett nytt direktiv, Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/65/EG av den 11 december 2007 revideras TV-direktivet. Direktivets namn ändras så att beteckningen blir direktiv om audiovisuella medietjänster (AV-direktivet). Det kommer att träda i kraft i december 2009. Syftet med AV-direktivet är att förenkla och modernisera direktivets regler för att uppnå förbättrade villkor för den europeiska audiovisuella sektorn. För att skapa mer konkurrensneutrala förutsättningar för alla tjänsteleverantörer kommer direktivets tillämpningsområde att utökas så att det inkluderar sådana audiovisuella medietjänster som sker på den enskildes begäran, s.k. beställtjänster. Ett antal basregler införs för alla audiovisuella medietjänster. Förslaget innehåller därutöver mer detaljerade innehållsregler för traditionella tv-tjänster.

Även reglerna i det nya direktivet är minimiregler, vilket innebär att varje medlemsland, utöver direktivet, kan ha strängare regler eller mer detaljerad lagstiftning. Sverige har därigenom kunnat behålla förbudet mot alkoholreklam i tv-program som sänds från Sverige. Enligt det nya direktivet får inte heller i fortsättningen audiovisuella kommersiella meddelanden för alkoholhaltiga drycker vara särskilt riktade till minderåriga och får inte heller uppmuntra till överkonsumtion av sådana drycker.

Svenska bestämmelser om reklam m.m.

I 1 kap. 9 § tryckfrihetsförordningen ges utrymme för att utan hinder av vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen i lag föreskriva förbud mot kommersiell annons i den mån annonsen används vid marknadsföring av alkoholhaltiga drycker eller tobaksvaror. Motsvarande gäller enligt 1 kap. 12 § yttrandefrihetsgrundlagen.

Bestämmelser om reklam i marksänd tv inom Sverige finns i radio- och TV-lagen (1996:844). I fråga om reklam för alkoholdrycker finns i radio- och TV-lagen förbud mot att låta program sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet gäller tillverkning eller försäljning av sådana drycker. I övrigt hänvisar radio- och TV-lagen i fråga om alkoholreklam till 4 kap. alkohollagen (1994:1738). Särskild måttfullhet ska enligt 4 kap. 8 § denna lag iakttas vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter. Vidare föreskrivs att reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd som är påträngande eller uppsökande eller som uppmanar till bruk av alkohol inte får företas. Marknadsföring av alkoholdrycker får inte rikta sig särskilt till eller skildra barn eller ungdomar som inte har fyllt 25 år. I 10 § samma kapitel föreskrivs att det vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter inte får användas kommersiella annonser i ljudradio- eller tv-program, och detta gäller även för sådana tv-sändningar över satellit som omfattas av radio- och TV-lagen.

Rätten att sända tv- och ljudradioprogram på annat sätt än genom tråd får enligt 3 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. I 3 kap. radio- och TV-lagen finns föreskrifter om sändningstillstånd. Ett sändningstillstånd får förenas med vissa villkor, bl.a. förbud mot att sända reklam eller andra annonser (3 kap. 9 § radio- och TV-lagen).

Tidigare ställningstaganden

Utskottet behandlade två motioner som rörde tv-reklam för alkohol under våren 2005 (bet. 2004/05:KU11). En av dessa motioner hade väsentligen samma innehåll som den nu aktuella motionen. Utskottet anförde inledningsvis att kommersiella annonser för alkoholdrycker i ljudradio- och tv-program är förbjuden enligt svensk lag. Vidare nämndes att Sverige inom EU då drev frågan om att de svenska förbuden mot bl.a. reklam för alkohol skulle kunna tillämpas inom EU. Utskottet förutsatte att regeringen även fortsättningsvis skulle verka för de principer som bär upp de svenska reglerna och att regeringen fortsättningsvis i avtal inför sändningstillstånd i det digitala marknätet skulle inkludera förbud mot alkoholreklam. Utskottet ansåg därför att några tillkännagivanden som begärdes i de då aktuella motionerna inte behövdes. Motionerna avstyrktes mot denna bakgrund.

Utskottet behandlade en motion av liknande innebörd som det nu aktuella i förenklad ordning våren 2006 (bet. 2005/06:KU30).

Utskottets ställningstagande

Sverige har varit pådrivande inom EU i fråga om att de svenska förbuden mot bl.a. reklam för alkohol skulle kunna tillämpas inom EU. Utskottet utgår från att regeringen även i fortsättningen kommer att verka för de principer som bär upp de svenska reglerna om alkoholreklam och finner inte anledning att göra några tillkännagivanden med anledning av motionen 2006/07:So461 (s) yrkande 6 och motion 2007/08:So316 (s) yrkande 6. Motionerna avstyrks.

Vissa radio- och tv-frågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion om hur sändningseffekten för Sveriges Radio och den kommersiella radion kan förändras för att skapa utökad konkurrens och spridning av samhällsinformation med hänsyn till en pågående utredning. Utskottet utgår från att regeringen kommer att verka för att det även i fortsättningen kommer att vara möjligt att följa tv-sändningar från våra grannländer och att det ska vara lätt för konsumenterna att ta del av tv-utbudet. Utskottet avstyrker motioner om sådana tillkännagivanden.

Motionerna

I motion 2006/07:K269 av Leif Jakobsson (s) begärs ett tillkännagivande för regeringen om att i det fortsatta arbetet med digitaliseringen av televisionen arbeta för att det ska vara möjligt att följa grannländernas public service-sändningar i gränsregionerna och pröva frågan om vidare-sändningsplikt i regionerna nära landgränsen.

Tomas Tobé (m) begär i motion 2006/07:K229 ett tillkännagivande för regeringen om hur sändningseffekten för Sveriges Radio och den kommersiella radion kan förändras för att skapa utökad konkurrens och spridning av samhällsinformation.

Christer Winbäck (fp) begär i motion 2007/08:K277 ett tillkännagivande för regeringen om kostnad för tv-abonnemang. Motionären anför att tv-licensen betalas för att man ska äga rätt att se på tv oaktat antalet tv-apparater i hushållet. Men när det gäller de nya distributionsformerna för tv via det digitala marknätet tillkommer avgifter för kortabonnemang, korthyror etc. Motionären förutsätter att regeringen ser över möjligheten att förenkla och förbättra konsumenternas rätt till framtidens tv-tittande.

Bakgrund

Nordiskt samarbete inom medieområdet

Norden har en lång tradition av nära samarbete inom medieområdet. Sverige och Finland har haft ett särskilt nära samarbete på grund av den stora minoriteten finsktalande personer som bor och lever i Sverige och den höga andelen svensktalande i Finland. Det svenskfinska tv-utbytet bedrivs i enlighet med en princip om ömsesidighet. Finland svarar för kostnaderna för utsändningen av en svensk programkanal i Finland och för överföringen av en finsk programkanal till Sverige. På motsvarande sätt svarar Sverige för kostnaderna för utsändningen av en finsk programkanal i Sverige och för överföringen av en svensk programkanal till Finland.

I samband med att både Sverige och Finland har övergått till digitala marknätssändningar har vissa förändringar skett i den svenska delen av utbytet. I 2008 års budgetproposition återfinns anslag för utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid (prop. 2007/08:1 utg.omr. 17 s. 108). Av propositionen framgår att anslaget används för att finansiera kostnader för tillhandahållande och överföring av en svensk programkanal till Finland, kostnader för överföring och distribution av en finsk programkanal i Sverige och övriga kostnader i samband med utsändning av den finska programkanalen i Sverige. Anslaget fördelas fr.o.m. 2007 mellan två parter, Sverigefinska Riksförbundet och Sveriges Television AB. Sverigefinska Riksförbundet tilldelas medel för kostnader för distribution av den finska programkanalen i Sverige och för övriga kostnader som uppstår i samband med denna. I huvudsak baserar sig det sistnämnda på en överenskommelse mellan riksförbundet och Copyswede som företräder vissa rättighetshavareorganisationer. Sveriges Television AB tilldelas medel för att tillhandahålla en svensk programkanal till Finland.

Utsändningen av finska tv-program i Sverige sker med stöd av radio- och TV-lagen (1996:844). Regeringen meddelade den 21 december 2006 Sverigefinska Riksförbundet tillstånd att bedriva sådana sändningar under 2007. Inför övergången till digitala sändningar i Stockholm den 12 mars 2007 beslutade regeringen att meddela Sverigefinska Riksförbundet ett digitalt sändningstillstånd för en finsk kanal i Stockholm, Västerås och Uppsala. Samtidigt upphörde det tidigare analoga tillståndet. Genom beslutet säkerställdes att en finsk kanal kan sändas fritt tillgänglig även framöver. Det utökade sändningsområdet, som nu också omfattar Uppsala och Västerås, innebär att ett betydligt större antal finskspråkiga hushåll kan ta emot kanalen utan någon extra kostnad (prop. 2007/08:1 utg.omr. 17. s. 98 och 108). Den digitala tekniken möjliggör sändningar till ett större område utan ökad statlig finansiering.

Utredning om kommersiell radio

Regeringen beslutade i juni 2007 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att föreslå vilka villkor som bör gälla för den kommersiella radion i framtiden (dir. 2007:77). Utredningen, som har antagit namnet 2007 års utredning om kommersiell radio, överlämnade i december 2007 delbetänkandet Tillfälliga regler om tillstånd att sända kommersiell radio (SOU 2007:110). I enlighet med utredningsdirektiven innehåller betänkandet förslag till hur de befintliga tillstånden att sända lokalradio kan förlängas i avvaktan på att ett nytt regelverk träder i kraft. En proposition är aviserad till den 18 mars 2008.

Av direktiven framgår vidare att regeringen har gett Post- och telestyrelsen i uppdrag att bl.a. analysera frågor om frekvensplanering och sändningseffekter på FM-bandet. I uppdraget ingår också att analysera de frekvensmässiga förutsättningarna för rikstäckande analoga ljudradiosändningar på FM-bandet

Med utgångspunkt i Post- och telestyrelsens redovisning ska utredaren bedöma om det finns skäl att förändra frekvensplaneringen på FM-bandet för lokala sändningar. För att öka konkurrensen och mångfalden på radio-marknaden vore det, enligt direktiven, önskvärt att kunna skapa utrymme för nationell kommersiell radio med ett brett och mångsidigt innehåll. Utredaren ges därför i uppdrag att, utifrån PTS redovisning, bedöma om det finns förutsättningar att införa ett eller flera tillstånd att sända nationell kommersiell radio. Utredaren ska då särskilt analysera möjligheterna att sända analogt, men för att få en helhetsbild även möjligheterna till digitala sändningar.

Utredaren ska också föreslå vilka villkor som bör gälla för bl.a. utlysning- och tillståndsförfarande samt koncessionsavgift om ett nationellt tillstånd införs. Inriktningen ska vara att utlysning- och tillståndsförfarandet utformas på ett sådant sätt att det ger förutsättningar för en nationell kommersiell radio med ett brett och mångsidigt innehåll. Konsekvenserna för SR:s och UR:s verksamhet ska särskilt beaktas i ljuset av att regeringen värnar radio i allmänhetens tjänst – dess hörbarhet, tillgänglighet och möjligheter att utvecklas i en föränderlig medievärld. Även konsekvenserna för närradion beaktas. Utredaren ska redovisa denna del av utredningen senast den 30 september 2008.

Tidigare ställningstaganden

Våren 2006 behandlades en likalydande motion som den nu aktuella om att det ska vara möjligt att följa tv-sändningar från grannländernas public service-kanaler av kulturutskottet (motion 2005/06:Kr 396 och bet. 2005/06:KrU28). Kulturutskottet anförde inledningsvis att frågan om tv-utbyte mellan Sverige och Finland är ett samarbetsområde som tycks ha goda möjligheter att leva vidare. Kulturutskottet ansåg att det är naturligt att utbildnings- och kulturministern tillsammans med sina nordiska kolleger

återkommande diskuterar möjligheterna till övrigt grannlandstittande och noga följer utvecklingen inom området. Något initiativ från Sveriges riksdag ansågs inte påkallat i detta hänseende och motionen avstyrktes därmed.

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av bl.a. det nära samarbete Sverige och Finland sedan länge har när det gäller tv-utbyte utgår utskottet från att regeringen verkar för att det även i fortsättningen ska vara möjligt att följa tv-sändningar från våra grannländer. Utskottet finner därför inte anledning att göra något tillkännagivande med anledning av motion 2006/07:K269 (s).

Med hänvisning till den pågående utredningen om kommersiell radio avstyrker utskottet motion 2006/07:K229 (m). Utskottet utgår från att regeringen verkar för att det ska blir lättare för konsumenterna att ta del av tv-utbudet och finner inte anledning att göra något tillkännagivande med anledning av motion 2007/08:K277 (fp). Motionen avstyrks.

Stöd till kulturtidningar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion om att bevara och utveckla mångfalden av kultur- och debattidningar.

Jämför reservation 7 (v).

Motionen

I motion 2006/07:A270 yrkande 42 av Lars Ohly m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande för regeringen om att bevara och utveckla mångfalden av kultur- och debattidningar som nu finns, inklusive invandartidningar och radio.

Gällande bestämmelser m.m.

Statens kulturråd har i uppdrag att ge stöd till kulturtidskrifter. Kulturrådet har dessutom ett anslag för stöd till de nationella minoriteternas språk och kultur som också omfattar stöd till kulturtidskrifter. En övergripande prioritering för Kulturrådet är att främja mångfald och mångkultur i kulturlivet.

Bestämmelser om presstödd finns främst i presstödsförordningen (1990:524). Härutöver har Presstödsnämnden meddelat föreskrifter. Pressstödd enligt presstödsförordningen lämnas i form av driftsstöd och distributionsstöd. Förordningen avser i första hand stöd till utgivning av dagstidningar men innehåller också bestämmelser om stöd i vissa fall för utgivning av andra tidningar. Som dagstidningar anses i förordningen allmänna nyhetstidningar eller publikationer av dagspresskaraktär med regul-

jär nyhetsförmedling eller allmänpolitisk opinionsbildning. En dagstidning ska normalt komma ut med minst ett nummer per vecka, och det ställs också vissa krav i fråga om innehållet. Som dagstidning anses inte enligt förordningen en tidning som normalt kommer ut med ett eller två nummer per vecka och vars redaktionella innehåll till övervägande del är inriktat på avgränsade intresseområden eller delar av samhället.

I presstödsförordningen föreskrivs att en dagstidning ska ha ett innehåll som i huvudsak är skrivet på svenska och att den i huvudsak ska distribueras inom landet. Bestämmelserna kompletteras av Presstödsnämndens föreskrifter där det sägs att 90 % av innehållet ska vara skrivet på svenska och 90 % av upplagan ska distribueras inom landet. För dagstidningar som vänder sig till språkliga minoriteter finns det emellertid en undantagsbestämmelse från dessa regler. Bestämmelsen, som återfinns i 2 kap. 11 § presstödsförordningen, föreskriver att en tidning vars text inte i huvudsak är skriven på svenska i fråga om rätt till driftsstöd ska likställas med dagstidning, om tidningen uppfyller övriga i 1 kap. 6 § angivna förutsättningar för dagstidning, vänder sig till språkliga minoriteter i Sverige, har sin huvudredaktion i Sverige och till minst 90 % av den abonnerade upplagan är spridd i Sverige.

För lågfrekventa dagstidningar (en dagstidning som normalt utkommer med ett eller två nummer per vecka) gäller enligt presstödsförordningen bl.a. att den ska ha en abonnerad upplaga på minst 2 000 exemplar och att dess totalupplaga till övervägande del ska vara abonnerad. I presstödsförordningen finns också en bestämmelse om begränsat driftsstöd för dagstidningar med redaktionellt innehåll på finska och också en särskild bestämmelse om driftsstöd för en tidning som inte i huvudsak distribueras inom Sverige om den uppfyller vissa förutsättningar.

Bakgrund

Presskommittén 2004

Presskommittén 2004 har haft i uppdrag att göra en översyn av det statliga stödet till dagspressen och lämna förslag på hur det framtida statliga engagemanget på dagspressområdet ska vara utformat. I kommitténs uppdrag har ingått att, bl.a. med utgångspunkt i en rapport från Presstödsnämnden, analysera behovet av presstöd till dagstidningar som riktar sig till invandrare och nationella minoriteter. Kommittén avlämnade sitt slutbetänkande *Mångfald och räckvidd* (SOU 2006:8) i januari 2006. Kommittén lämnar bl.a. förslag för att underlätta utgivning av dagstidningar som inte i huvudsak är skrivna på svenska samt förslag om en ny jämningsregel för driftsstödsberättigade dagstidningar som distribuerar sin upplaga helt eller delvis på elektronisk väg. Kommittén lyfter särskilt fram bl.a. följande förslag:

– Driftsstödet räknas upp för samtliga tidningskategorier utom storstadstidningar.

- Gränsen för storleken på den abonnerade upplaga en dagstidning måste uppnå för att berättiga till driftsstöd sänks till 1 500 exemplar.
- En gemensam trappa för driftsstöd införs för samtliga lågfrekventa dagstidningar.
- Lågfrekventa driftsstödsberättigade dagstidningar ges utökade möjligheter att marknadsföra sin egen tidning utan att förlora rätten till driftsstöd.
- Dagstidningar som inte i huvudsak är skrivna på svenska kan berättiga till driftsstöd även om tidningen saluförs utomlands.

Kommittén ger i kapitel 6 en översikt över den svenska minoritets- och integrationspolitiken och ger en redogörelse för mediesituationen för invandrare och nationella minoriteter; bl.a. redovisas tidigare utredningar och kartläggningar. En av dessa utredningar har gjorts av Presstödsnämnden på regeringens uppdrag. Resultatet av den utredningen publicerades i september 2002 i rapporten Minoriteternas medier – Kartläggning och analys av situationen för medier som främst riktar sig till invandrare och nationella minoriteter i Sverige.

Kommittén anför i avsnittet om invandrare och nationella minoriteter att det är en angelägen uppgift ur ett presspolitiskt perspektiv att öka dagstidningsläsningen hos invandrare men att generella åtgärder inom ramen för presstödssystemet kan antas endast till en del bidra till att räckvidden av dagstidningar ökar i samhället. Kommitténs slutsats är att det inom ramen för presstödssystemet inte kan bli fråga om att föreslå annat än generella regler för att underlätta etableringen av nya dagstidningar och att mera individuellt anpassade lösningar för att tillgodose behovet av publikationer inom olika invandrargrupper i stället bör åstadkommas inom andra statliga verksamheter, t.ex. inom ramen för Statens kulturråds eller Integrationsverkets verksamhet.

Kommitténs bedömning är att särlösningar inom ramen för presstödssystemet bör undvikas och att regelverket i möjligaste mån bör vara generellt verkande. Vad som dock starkt talar för en särlösning avseende tidningar som inte i huvudsak är skrivna på svenska och som riktar sig till språkliga minoriteter i Sverige är emellertid enligt kommittén att det redan i dag finns möjlighet för sådana tidningar att med stöd av 2 kap. 11 § presstödsförordningen jämföras med en dagstidning i presstödshänseende. Vid ett helhetsperspektiv anser kommittén att de presspolitiska målsättningarna väger mycket tungt och att det därför alltjämt bör finnas särlösningar för att underlätta etableringen av dagstidningar som vänder sig till språkliga minoriteter i Sverige.

Kommittén föreslår i fråga om driftsstöd för dagstidningar på andra språk än svenska att en tidning vars text inte huvudsakligen är skriven på svenska eller vars upplaga inte till minst 90 % är spridd i Sverige i fråga om rätt till driftsstöd ska likställas med dagstidning, om tidningen dels uppfyller övriga i 1 kap. 6 § presstödsförordningen angivna förutsättningar för dagstidning, dels vänder sig till språkliga minoriteter i Sverige, dels har

sin huvudredaktion i Sverige. En sådan tidning ska berättiga till driftsstöd endast för den del av tidningens abonnerade upplaga som till minst 90 % är spridd i Sverige.

Under våren 2006 behandlade konstitutionsutskottet regeringens proposition 2005/06:201 Morgondagens nyheter – nya villkor för driftsstödet till dagstidningar (bet. 2005/06:KU40). Regeringens proposition omfattade endast den del av Presskommitténs förslag som gäller driftsstödet, dvs. vad som behandlas under kapitel 3 i kommitténs slutbetänkande Mångfald och räckvidd (SOU 2006:8). Övriga delar av Presskommitténs förslag bereds ännu i Regeringskansliet.

I sammanhanget kan även nämnas att riksdagen i juni 2006 beslutade om nya villkor för driftsstödet (rskr. 2005/06:367). Ändringarna notifierades till Europeiska kommissionen som meddelade att de nya reglerna inte kunde godkännas eftersom det efter en preliminär bedömning inte kan utslutas att de strider mot EG-fördragets regler om statligt stöd. Med hänsyn till beskedet från EG-kommissionen beslutade riksdagen i december 2006 att de förändrade villkoren för driftsstödet inte skulle träda i kraft den 1 januari 2007 utan vid en senare tidpunkt som regeringen bestämmer (prop. 2006/07:1 utg.omr. 1, bet. 2006/07:KU1, rskr. 2006/07:48).

Tidigare ställningstaganden

En motion med liknande innebörd behandlades under riksmötet 2005/06 (bet. 2005/06:KU14). Enligt utskottets uppfattning kunde de önskemål som fördes fram i motionen komma att beröras vid beredningen av förslagen från Presskommittén 2004. I övrigt hänvisade utskottet till det stöd som ges genom Kulturrådets verksamhet. Utskottet ansåg att den då pågående beredningen borde avvaktas och motionen avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är viktigt att främja mångfald och mångkultur i kulturlivet och vill inledningsvis hänvisa till det stöd som ges genom Statens kulturråd. Med hänvisning till att Presskommitténs förslag ännu bereds i Regeringskansliet och kan komma att beröra frågan avstyrker utskottet motion 2006/07:A270 (v) yrkande 42.

Mediekoncentration

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion om behov av översyn av mediekoncentration.

Jämför reservation 6 (s, v, mp).

Motionen

Helene Petersson i Stockaryd (s) begär i motion 2007/08:K267 ett tillkännagivande för regeringen om vad som anförs i motionen om behovet av översyn av mediekoncentrationen. Rådet för mångfald inom massmedierna avslutade sitt arbete i november 1997. Sedan dess har utvecklingen inom mediemarknaden varit mycket snabb. Den ökande sammanflätningen av olika delar inom mediemarknaden innebär, enligt motionären, att ett bolag eller en koncern i stort sett styr hela utbudet inom flera medier. Det är illa för mångfalden inom opinionsbildning och därmed också för demokratin, anför motionären. Det finns länder, exempelvis Norge som har en begränsning av hur mycket av mediemarknaden en ägare får äga. Motionären menar att en sådan begränsning möjligen skulle kunna vara bra också för Sverige. Med utgångspunkt i detta anser motionären det vara hög tid att se över mediekoncentrationen i Sverige och i det sammanhanget belysa helheten på marknaden och inte bara varje medieform för sig.

Bakgrund

Mediekoncentrationskommittén

Mediekoncentrationskommittén tillkallades genom ett beslut av regeringen den 13 november 1997. Den hade till uppgift att lägga fram förslag till lagstiftning för att slå vakt om mångfalden i svenska medier och motverka sådan ägar- och maktkoncentration inom massmedierna som kan skada ett fritt och brett meningsutbyte och en fri och allsidig upplysning (dir. 1997:136).

I februari 1999 avlämnade kommittén betänkandet *Yttrandefriheten och konkurrensen* (SOU 1999:30). Kommittén ansåg att konkurrenslagens förbud mot konkurrensbegränsande samarbete och mot missbruk av dominerande ställning utan problem bör kunna vara tillämpliga för mediesektorn under förutsättning att vissa särbestämmelser meddelas. Samtidigt som en öppning gjordes i tryckfrihetsförordningen för att säkerställa konkurrenslagens tillämplighet borde det enligt kommittén uttryckligen föreskrivas i tryckfrihetsförordningen att en tillämpning av konkurrenslagen inte ger stöd för myndighet eller annat allmänt organ att på grund av skrifts innehåll hindra tryckning eller utgivning av skriften eller dess spridning bland allmänheten och inte heller inskränker den befogenhet som enligt tryckfrihetsförordningen tillkommer utgivare av periodisk skrift. Motsvarande föreskrifter borde meddelas i yttrandefrihetsgrundlagen.

För att ytterligare säkerställa att konkurrenslagen tillämpas med beaktande av mediesektorns särart borde enligt kommittén en särskild regel tas in i konkurrenslagen om att prövningen i fall som har betydelse för den grundlagsskyddade sektorn ska ske under beaktande av de grundläggande intressena av att säkerställa ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande.

Kommittén föreslog vidare att en särskild mediekoncentrationslag skulle införas vid sidan av konkurrenslagen.

Utredningen ledde inte till några lagstiftningsförslag från den dåvarande regeringen. Den nuvarande regeringen har inte heller för avsikt att vidta några åtgärder med anledning av kommitténs förslag.

Interpellationssvar

Motionären ställde i en interpellation den 31 oktober 2007 en fråga om problemen med mediekoncentrationen till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (interpellation 2007/08:92). Frågan gällde om kulturministern ser någon risk för att mångfalden och det demokratiska uppdraget blir åsidosatta när regeringen överlämnar hela mediepolitiken till marknaden och om kulturministern avser att vidta några åtgärder. I sitt svar den 13 november 2007 nämnde kulturministern flera initiativ som regeringen vidtagit för att säkerställa mångfalden. Inledningsvis påminde kulturministern om att public service-företagen spelar en mycket viktig roll för mångfalden i det svenska medielandskapet. Hon hänvisade även till den proposition som regeringen lade fram under hösten om digital marksänd tv (prop. 2007/08:8). I den propositionen föreslog regeringen att Radio- och TV-verket bl.a. ska se till att programutbudet som helhet ska tilltala olika intressen och smakinriktningar, och det finns programtjänster från av varandra oberoende företag.

De problem som finns för den kommersiella radion ansåg ministern i stor utsträckning bero på att reglerna har begränsat branschens utvecklingsmöjligheter och möjligheten att etablera nya radiostationer. Därför har regeringen tagit initiativ dels till ändrade regler för annonstid (se prop. 2007/08:4), dels till en utredning som ska se över villkoren. En målsättning för översynen är att skapa ett regelverk som främjar mångfald inom radion.

Kulturministern nämnde vidare att presstödet, som utgår till dagstidningar i upplagemässigt underläge, just nu granskas av Europeiska kommissionen. Ett resultat av granskningen kan bli att stödformerna behöver ändras för att bli helt förenliga med EG-rätten. Regeringens utgångspunkt i den pågående dialogen är att det svenska presstödet är ett viktigt instrument för att främja mångfalden på mediemarknaden, men regeringen är också öppen för möjligheten att modifiera delar av regelverket för att garantera att det stämmer överens med statsstödsreglerna.

Sammanfattningsvis ansåg kulturministern marknadsekonomi vara en av förutsättningarna för mångfald inom medieområdet. Regeringen har, enligt kulturministern, samtidigt inte tvekat att ta initiativ till mediepolitiska insatser där det behövs för att slå vakt om mångfalden.

Tidigare ställningstaganden

Flera motioner rörande olika frågor om mediekoncentration var föremål för behandling i betänkande 2003/04:KU24. Utskottet var av uppfattningen att frågor om mångfald inom massmedierna även fortsättningsvis borde ägnas stor uppmärksamhet och att ytterligare åtgärder kunde behöva övervägas. Utskottet hänvisade till att det framgått att regeringen kontinuerligt arbetar med att stärka mångfalden på medieområdet, bl.a. genom ett uppdrag till Konkurrensverket att kartlägga och analysera förhållandena på mediemarknaden. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att några åtgärder från riksdagens sida i enlighet med vad som anfördes i motionen inte var påkallade. Motionen avstyrktes därför.

En motion om en lag mot mediekoncentration behandlades i förenklad ordning i betänkande 2005/06:KU14.

Utskottet behandlade vidare motionsyrkanden om mediekoncentration vid riksmötet 2001/02 (bet. 2001/02:KU33). I sitt ställningstagande framhöll utskottet att fri åsiktsbildning är ett omistligt inslag i ett demokratiskt samhälle. Det var enligt utskottet obestridligt att massmedierna spelar en betydande roll för opinionsbildningen i moderna demokratier och därmed för möjligheterna att förstärka och fördjupa demokratin. Mångfald inom massmedierna med möjlighet för många olika röster och uppfattningar att göra sig hörda är därför av vital betydelse för vårt samhälle.

Utskottet anförde vidare att bland svenska massmedier har traditionellt dagspressen intagit en särställning när det gäller nyhetsförmedling och i synnerhet opinionsbildning. Även om dagspressens ställning har förändrats betydligt sedan presstödet infördes är den alltjämt speciell. Ett statligt pressstöd i form av bl.a. distributionsstöd var enligt utskottets mening av väsentlig betydelse när det gäller att motverka koncentrationstendenser och upprätthålla mångfalden inom dagspressen. Utskottet ansåg också att det kan finnas goda skäl att överväga ytterligare åtgärder när det gäller att motverka koncentrationstendenser och öka mångfalden på medieområdet.

Mot den anförda bakgrunden var utskottet av uppfattningen att frågor om mångfald inom massmedierna även fortsättningsvis borde ägnas stor uppmärksamhet och att ytterligare åtgärder kunde behöva övervägas på detta område. Utskottet utgick från att regeringen delade utskottets inställning och ansåg det inte nödvändigt med några sådana tillkännagivanden som begärdes i motionerna. Motionsyrkandena avstyrktes därför.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är viktigt att frågor om mångfald ägnas uppmärksamhet. Utskottet noterar att regeringen vidtagit flera åtgärder med denna inriktning och att en dialog om det svenska presstödet pågår med EG-kommissionen. Mot denna bakgrund finner utskottet inte anledning att göra något tillkännagivande med anledning av motion 2007/08:K267 (s). Motionen avstyrks därmed.

Värnet av yttrandefrihet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om att vikten av att värna yttrande- och tryckfriheten ska ges regeringen till känna.

Motionerna

Elisabeth Svantesson (m) begär i motion 2007/08:K239 ett tillkännagivande för regeringen om att aktivt verka för att yttrandefriheten inte inskränks. Under de senaste åren har många händelser runt om i världen gett oss tydliga signaler om att yttrandefriheten riskerar att beskännas. Yttrandefriheten måste enligt motionären aktivt värnas. Den får inte beskännas eftersom den är vår viktigaste frihet. Detta bör ges regeringen till känna.

I motion 2007/08:K281 av Tobias Krantz (fp) begärs ett tillkännagivande för regeringen om vad som anförs i motionen om värnet av yttrande- och tryckfrihet. Enligt motionären måste försvaret av yttrande- och tryckfriheten vara kompromisslöst. I sina relationer måste Sverige vara mycket tydligt med att stå upp för det som är en hörnsten i vårt lands demokratiska statskick. Vidare anser motionären att rättsväsendet måste ge högsta prioritet åt hot mot människor som utnyttjar sina grundlagsskyddad fri- och rättigheter.

Utskottets ställningstagande

Yttrandefriheten utgör en av vår demokratis hörnstenar och ges skydd såväl i svensk grundlag som i internationella konventioner. Att värna denna frihet är ett gemensamt intresse, och alla riksdagspartier står bakom detta. Något tillkännagivande till regeringen i anledning av motionerna 2007/08:K239 och 2007/08:K281 behövs inte. Motionerna avstyrks.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Meddelarskydd för offentligt anställda, punkt 1 (v) av Marianne Berg (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:K228 yrkande 1 och 2007/08:K347 yrkande 1.

Ställningstagande

Många arbetstagare känner inte till sina rättigheter när det gäller meddelarfrihet, och det finns också offentliga arbetsgivare som i sin tur inte är medvetna om förbudet mot att söka källor. Det har funnits exempel på offentliga arbetsgivare som förbjudit arbetstagare att tala med medierna eller som har som rutin att arbetstagare ska rapportera mediekontakter till sin chef. Att sådana rutiner minskar viljan hos anställda att offentligt tala om missförhållanden är givet. För att komma till rätta med okunskap på området, främja ett fritt meningsutbyte och tillförsäkra alla sina grundlags-skyddade rättigheter bör det därför vara obligatoriskt att personal inom offentlig verksamhet ges information om de rättigheter som tillkommer dem i enlighet med grundlagarna.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2. Meddelarskydd för anställda utanför den offentliga sektorn, punkt 2 (s, v, mp)

av Berit Andnor (s), Morgan Johansson (s), Yilmaz Kerimo (s), Helene Petersson i Stockaryd (s), Billy Gustafsson (s), Marianne Berg (v), Phia Andersson (s) och Mikael Johansson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:K228 yrkandena 2 och 3, 2006/07:K347, 2006/07:K368 yrkande 14 i denna del, 2007/08:K334, 2007/08:K347 yrkandena 2 och 3 samt 2007/08:Fi216 yrkande 2.

Ställningstagande

När tidigare offentlig verksamhet övergår i privat regi, försämras den formella yttrandefriheten kraftigt. För offentlig verksamhet som läggs över i privata entreprenader, finns inget meddelarskydd trots att det rör sig om offentligt finansierad verksamhet. Även om frågan har visat sig svår och komplicerad att lösa är det enligt vår mening oacceptabelt att skyddet på detta sätt uteblir beroende på i vilken form det allmänna väljer att bedriva verksamheter. En lag om skydd för meddelarfrihet i offentligfinansierad verksamhet i privat regi ska givetvis bygga på principen att denna så långt som möjligt ska vara densamma som för offentliganställda.

Den självklara utgångspunkten bör vidare enligt vår mening vara att den yttrandefrihet och det meddelarskydd som anställda tillförsäkras mot det allmänna även ska gälla på alla privata arbetsplatser. En utredning bör därför ges i uppdrag att även utreda förutsättningarna för att anställda i helt privat regi ska kunna utöva sina grundlagsskyddade rättigheter.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3. Ökad insyn i offentligfinansierad verksamhet, punkt 4 (mp) av Mikael Johansson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:K368 yrkandena 13 och 14 i denna del.

Ställningstagande

När det offentliga bestämmer sig för att konkurrensutsätta den egna verksamheten och därmed på sikt kunna överlåta en del av verksamhetens utförande till enskilda rättssubjekt, medför detta problem ur ett offentlighetsperspektiv. Offentlighetsprincipen gäller nämligen inte för denna verksamhet och det saknas möjligheter för den upphandlande enheten att kräva att denna princip ska gälla i det privata företaget. Det saknas dessutom möjlighet att tillförsäkra enskilda brukare i den privatiserade verksamheten insyn. Det finns mot bakgrund av det anförda ett behov av att närmare

utreda hur en sådan offentlighet och insyn som beskrivits ska kunna införas i offentligfinansierad verksamhet som utförs av annan än stat, kommun eller landsting.

Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

4. Hets mot folkgrupp, punkt 5 (v, mp)

av Marianne Berg (v) och Mikael Johansson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:K312 yrkande 6, 2006/07:K355 yrkande 3, 2006/07:U294 yrkande 12, 2007/08:K392 yrkande 3, 2007/08:U304 yrkande 15 och 2007/08:So295 yrkande 12 och avslår motion 2006/07:K222.

Ställningstagande

Av 7 kap. 4 § 11 tryckfrihetsförordningen framgår att hets mot folkgrupp i tryckt skrift är straffbart. År 2003 vidtogs en lagändring av bestämmelsen som innebär att även hets på grund av sexuell läggning numera omfattas av bestämmelsen. Fortfarande saknas dock ett skydd för transpersoner, eftersom hets mot grupp med anspelning på könsidentitet saknas i bestämmelsen. Vi vet att transpersoner som grupp ofta råkar ut för hatpropaganda. Detta är enligt vår mening oacceptabelt och motiverar en ytterligare begränsning av yttrandefriheten. Regeringen bör därför ta initiativ till att lägga fram lagförslag som förbjuder hets mot grupp med anspelning på könsidentitet.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5. Djur i pornografiska sammanhang, punkt 7 (mp)

av Mikael Johansson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:MJ202 yrkande 2.

Ställningstagande

Rapporter om att djur utsätts för sexuella övergrepp kommer till djurskyddsorganisationerna i allt större omfattning. Även veterinärernas samarbetsorganisation har reagerat. På Internet sprids bilder där djur utnyttjas sexuellt och där det hävdas att bilderna är tagna i Sverige. Enligt min mening är dessa signaler i sig tillräckliga för att ett förbud om sexuellt utnyttjande av djur ska vara motiverat. Jag anser även att åtgärder för att förhindra spridning av djurpornografiskt material, särskilt bildmaterial, bör vidtas.

Riksdagen bör ge regeringen det anförda till känna som sin mening.

6. Mediekoncentration, punkt 10 (s, v, mp)

av Berit Andnor (s), Morgan Johansson (s), Yilmaz Kerimo (s), Helene Petersson i Stockaryd (s), Billy Gustafsson (s), Marianne Berg (v), Phia Andersson (s) och Mikael Johansson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:K267.

Ställningstagande

Vi anser att det finns ett stort behov av en översyn av mediekoncentrationen. Utvecklingen inom mediemarknaden har varit mycket snabb under de senaste tio åren. Den ökande sammanflätningen av olika delar inom mediemarknaden har inneburit att ett bolag eller en koncern i stort sett styr hela utbudet inom flera medier, vilket är illavarslande för mångfalden inom opinionsbildning och i förlängningen även för demokratin. Vi menar att det nu är hög tid att se över mediekoncentrationen i Sverige.

Riksdagen bör med bifall till motion 2007/08:K267 ge regeringen detta till känna.

7. Stöd till kulturtidningar, punkt 14 (v)

av Marianne Berg (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:A270 yrkande 42.

Ställningstagande

Det är av stor vikt att den mångfald av kultur- och debattidningar, inklusive invandratidningar och radio, som finns i dag bevaras och utvecklas. Regeringen bör särskilt beakta detta vid analysen av de förslag som Presskommittén 2004 lagt fram. Även förutsättningar för utveckling av mångfalden inom etermedier och tidskrifter, vilka inte omfattas av kommitténs uppdrag, bör särskilt beaktas vid denna analys.

Det anförda bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006

2006/07:K222 av Ulrika Karlsson i Uppsala och Tomas Tobé (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av reglerna om hets mot folkgrupp och lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering.

2006/07:K228 av Josefin Brink m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om obligatorisk information om meddelarfriheten och efterforskningsförbudet till alla offentligt anställda.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka meddelarfriheten för anställda i offentligt finansierad verksamhet i privat regi.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen snarast ska låta utreda möjligheterna till förstärkning av privatanställdas meddelarfrihet.

2006/07:K229 av Tomas Tobé (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hur sändningseffekten för Sveriges Radio och den kommersiella radion kan förändras för att skapa utökad konkurrens och spridning av samhällsinformation.

2006/07:K233 av Agneta Lundberg och Jasenko Omanovic (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om pornografi.

2006/07:K269 av Leif Jakobsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i det fortsatta arbetet med digitaliseringen av televisionen arbeta för att det ska vara möjligt att följa grannländernas public service-sändningar i gränsregionerna och pröva frågan om vidaresändningsplikt i regionerna nära landsgränsen.

2006/07:K312 av Lars Ohly m.fl. (v):

6. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som innebär att transpersoner omfattas av tryckfrihetsförordningens bestämmelse i 7 kap. 4 § 11 om hets mot folkgrupp.

2006/07:K330 av Susanne Eberstein och Hans Stenberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om undantag för meddelarfriheten.

2006/07:K347 av Pia Nilsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka yttrandefriheten för privatanställda, i synnerhet för arbetstagare som arbetat i offentlig verksamhet som överförs till privat regi och är offentligt finansierad.

2006/07:K355 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp, c, v, mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hets med anspelning på könsidentitet ska omfattas av tryckfrihetsförordningens bestämmelse i 7 kap. 4 § 11 om hets mot folkgrupp.

2006/07:K368 av Mikael Johansson m.fl. (mp):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av ökad insyn i hur offentliga skattemedel används vid entreprenader m.m.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om rättsligt skydd för yttrande- och meddelarfrihet i all offentligfinansierad verksamhet.

2006/07:K370 av Sylvia Lindgren och Veronica Palm (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stoppa den motorburna reklamen för porrklubbar och om lagstiftningsåtgärder mot lokalupplätelser för sexklubbsändamål.

2006/07:U294 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tryckfrihetsförordningens och brottsbalkens bestämmelser om hets mot folkgrupp.

2006/07:So381 av Annelie Enochson (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att begränsa tillgången till all form av barnpornografi på nätet och i medier.

2006/07:So461 av Agneta Lundberg och Jan Björkman (båda s):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tv-reklam för alkohol.

2006/07:Kr243 av Inger Davidson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utvärdering av Granskningsnämnden för radio och TV.

2006/07:MJ202 av Ulf Holm (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om skydd för djur mot att utnyttjas i pornografiska sammanhang.

2006/07:A270 av Lars Ohly m.fl. (v):

42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bevara och utveckla mångfalden av kultur- och debattidningar som nu finns, inklusive invandrantidningar och radio.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:K211 av Susanne Eberstein och Hans Stenberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om undantag från meddelarfriheten.

2007/08:K239 av Elisabeth Svantesson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att aktivt verka för att yttrandefriheten inte inskränks.

2007/08:K258 av Sylvia Lindgren och Veronica Palm (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stoppa den motorburna reklamen för porrklubbar.

2007/08:K267 av Helene Petersson i Stockaryd (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av översyn av mediekoncentrationen.

2007/08:K277 av Christer Winbäck (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kostnad för tv-abonnemang.

2007/08:K281 av Tobias Krantz (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om värnet av yttrande- och tryckfriheten.

2007/08:K334 av Pia Nilsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka yttrandefriheten för privatanställda.

2007/08:K347 av Josefín Brink m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om obligatorisk information om meddelarfriheten och efterforskningsförbudet för alla offentligt anställda.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka meddelarfriheten för anställda i offentligt finansierad verksamhet i privat regi.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast ska låta utreda möjligheterna till förstärkning av privatanställdas meddelarfrihet.

2007/08:K392 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp, mp, c, v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hets med anspelning på könsidentitet ska omfattas av tryckfrihetsförordningens bestämmelse 7 kap. 4 § 11 om hets mot folkgrupp.

2007/08:Fi216 av Jörgen Johansson (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av meddelarskyddet inom olika driftsformer.

2007/08:U304 av Barbro Westerholm och Birgitta Ohlsson (båda fp):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tryckfrihetsförordningens och brottsbalkens bestämmelser om hets mot folkgrupp.

2007/08:So295 av Lars Ohly m.fl. (v):

12. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring som innebär att transpersoner omfattas av 7 kap. 4 § elfte stycket tryckfrihetsförordningen om hets mot folkgrupp.

2007/08:So316 av Agneta Lundberg och Jan Björkman (båda s):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tv-reklam för alkohol.